

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:
 Pe un an . . . . . 2 fl. (4 coroane).
 Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. (2 coroane).
 Pentru România 10 lei anual.
 Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
 se primesc în biroul administrației (strada
 Măcelarilor nr. 21).
 Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
 a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Contra școalelor de stat.

Am spus în numărul nostru 15 din acest an, că guvernul unguresc și-a pus ochii pe comuna Ardehat (în Selagiu), și voește să o blagoslovească cu o școală de stat, deși Românii își au școala lor bună, și Ungurii încă au. În repetite rânduri au eșit comisii în sat pentru a îndupleca poporul la primirea școlii de stat, de unde, firește, ar urma să-și închidă pe cea de până acum, dându-și copiii la cea nouă. Poporul nostru de-acolo s'a purtat în fața acestei trebi, într'un chip care numai spre cinste și fală îi poate slujii, ear' nouă numai spre mângâiere și întărire a nădejzii în viitor. În zilele trecute a eșit comisia de nou în fața locului, și eată ce ni-se scrie, că s'a petrecut acolo cu acest privilegiu:

Ardehat, 18 Iunie 1895.

Domnule Redactor,

În 16 Iunie a. e. eară am avut în comuna noastră de lucru cu școala de stat. Mai de multe-ori am fost provocați de inspectorul regesc-școlar, îndrumat și dñsul de ministrul de culte (al școalelor și bisericilor), ca să ținem adunări pentru școala statului și să o primim. Totdeauna noi Românii ne-am luptat în contra ei, ba chiar și Maghiarii nu au voit-o afară de — *Fidani!* În 16 Iunie a. e. de nou am fost adunați de inspectorul regesc, care a sosit cu pretorul din *Cehul-Silvaniei*, spunându-ne, că are îndrumare nouă și foarte aspră, dela ministrul de culte, pentru școala statului! Adunarea a deschis-o inspectorul prin o vorbire, în care ne provoacă să ajutăm

la școala statului cu lucrul mânilor, cu carere, cu spesele de 12 fl. a fundațiunii docentului, cu 5 cr. după florenul de dare și câte și mai câte; că dñșii voesc să ne învețe *»limba statului«*, care la școala confesională nu o prea învățăm, că la școala confesională sunt 90 elevi, și după lege numai 80 ar trebui să fie, că dacă Românii vor umbla la școala statului, dl preot va fi catichet și va ave plată bună! E însă drept, că dl pretor, care știa bine voința noastră, nu a mai zis nimica! S'au ridicat apoi *Fidani* (sunt 6), care ca membri comunali după dare, cu mâinile în sus au cerut, *că ori-și-cum, dar' se se facă școala statului!* Înșuși dl inspector și pretorul, văzând că prea se obrăznicesc nespălății fii ai perciunilor, i-au îndrumat la ordine, zicându-le, că dacă nu le va plăcè ce se va hotărî, recurgă la ministru până în 30 zile, căci ei nu fac decât ce voește poporul.

S'a început desbaterea. S'a sculat *Mihaiu Szabó*, econom, și a zis, că precum la adunările trecute n'au primit a da nimic pentru școala statului, așa și acum, și de va ține dl inspector de o sută de ori adunări și va face drumuri, din *Zelau* până la *Ardehat*, Românii până vor pute mișca în lumea aceasta, nici-decât nu vor ajuta a se face școala de stat. Dl inspector se se odihnească și se nu mai năcâjească comuna cu școala statului; dacă *Jidovii* și *Ungurii* voesc să aibă, să le facă, că *Românii* nu voesc nici-cum, și nu le trebuie!

După el s'a sculat *Teodor Vele*, subjude, și a vorbit: „Dacă D-voastră ne voiți *»binele«*, pentru-ce în școala statului, *Românii* nu se propune în *limba română*, ci în cea maghiară? căci și noi avem limbă și suntem un popor numeros, și trebuie ca guvernul, precum cinstește *limba maghiară*, așa și *limba română* să o cinstească și cultive!

Al treilea vorbitor, *Simeon Vele*, li-a zis, că poporul sărăcește și deabia își ține școala confesională, necum să mai țină și alte școli. *Cere să nu mai năcâjească poporul, care deabia poate plăti darea, să nu-l sărăcim și cu școale de-ale statului, de care n'are lipsă!*

Aci apoi *Grigor Zah* spune, că ministrul știe legile, și după lege, comunele care au școala lor confesională nu-s datoare să ajute și alte școale! *Cere ca dl inspector regesc să cetească legile de școale, să le auzim, să vedem cum sună?*

Inspectorul cere dela notarul *Szabó* cartea cu legea care sună despre școli; i-s'a dat și a cetit mai mulți paragrafi care sună, că comunele care susțin școalele lor confesionale, nu-s datoare să ajute cu nimica școalele statului.

Atunci cu toții ne-am sculat în picioare și am zis: pentru-ce dară D-voastră voiți a ne sili? La care vorbe s'a sculat și inspectorul regesc și a zis: Eu, dragii mei, nu vè silesc, la mine toți sunteți una, faceți ce veți vrea!

E de însemnat, că membrii maghiari, precum dl postar *Bagoși Géza* și *Vicsai János* și alții, nu au luat parte la adunare, zicând: facă ce vor vrea, noi rămânem pe-acasă.

Inspectorul regesc a întrebat apoi, că dacă ministrul va rîndui să fie școala statului, afia-s'ar o casă pentru școală? *Jidovii* s'au grăbit a răspunde, că este: casa lui *George Vele*, curator. *George Vele* se ridică atunci deloc și declară, că el *nici-cum nu va da casa sa de școală statului, ori-cât de i-s'ar da pentru ea!*

După aceste s'a început votisarea. *Sau respins din partea Românilor toate cererile guvernului de a da ajutor la lucru, darea de 5 cr. după florin și celelalte.*

FOIȚA.

Acum o știe...

„Mamă, de unde vin cărțile de cetit?” întrebă micul Ionel, urcându-se pe scaun și punând fața pe umărul mamei sale. „Aceste se tipăresc, dragul mamei”. „Dară cine le tipărește?” „*Tipograful*, drăguță”. „Dară ăla de unde le are?” „El le capătă dela editor (purătorul cheltuelilor de tipărire), care i-le lasă să le tipărească”. „Și acela de unde le capătă?”

Mama îi surde și-i răspunde: „Dela autor, (scriitorul, alcătuitorul cărții), copilul meu”. „Cine e acela?” „Un om, care scrie cărți”. „Toate?” „Nu toate, un singur om nu poate scrie toate cărțile, sunt mai mulți autori”. „Câți sunt de acestia?” „Asta n'o știu, dragul meu”. Ionel se scoboară de pe scaun, și îmbrățoșind genunchii mamei, se

uită la ea dornic de a ști tot mai mult și întrebă:

„Dar' bine, mamă, ce stă scris în cărți?” „O, foarte multe, dragă, despre ângeri, despre stele, despre flori, despre animale și despre oameni”. „Știe autorul aceste toate din capul lui?” „Negreșit”. „De unde știe el aceste, mamă?” „Le-a învățat, puiul meu”. „Apoi dela cine?” Mama-sa oftează: „Dela — învățătorii lui”. Ionel stă puțin; tot nu-i lămurit; mai întrebă: „Dară acestia de unde au învățat?” „Dragul mamei, eu — acestia au învățat din cărți”. „Din alte cărți?” „Da”. „Din care?” „Din cărți vechi, drăguță, care se folosiau mai de mult”. „Mai de mult...”

Ionel pleacă capul și-și aruncă privirile pe fereastră. „Mai — de — mult”, repetază el. „Dară cine le-au scris acele?” „Autori bătrâni, dragă”. „Acea au murit?” „Da”.

Și buna mamă cugetă că doar' s'a mai și isprăvit cu întrebările; își adună lucrul și vrea să se depărteze. „Mamă!” Ionel o apucă de mână și o ține înapoi. „Mamă, de unde au învățat aceia care au murit?” „Acea? Acea au

învățat din alte cărți, din cărți mai vechi”. „Și aceia?” „O dragă!...” „Zeu, mamă dragă, eu aș vrè să știu de unde au învățat oamenii cei mai întâiu?”

Mamă-sa strimtorată nu știe cum să mulțumească pe micul copil, în urmă zice încet: „Dragă, asta n'o știu... poate — dela D-zeu”. Copilul stă ca pestrecut înaintea ferestri, și ostenit își razimă capul de scândura ei. — În odaie e liniște, el se gândește mereu, pe inserate, la cel din urmă răspuns al mamei.

În odaia de alături se aud pași, după câteva clipe intră mamă-sa cu luminarea în odaie. „Mamă!” strigă copilul, fugind iute la ea, „acum știu tot, mamă, acum mi-am gândit eu. D-zeu, care știe tot, a scris odată o carte, și când a fost cartea gata, a aruncat-o din cer pe pământ; un om, care a trecut pe-acolo a ridicat-o, a cetit și li-a spus la ceilalți oameni. Așa a fost! Așa-i mamă?” „Se poate, dragul meu.”

Liviu Brote.

Dl primar *George Szabo* a vorbit și d-sa foarte frumos, dar' n'am ajuns la vorbirea dînsului, îl amintesc însă ca vrednic de laudă pentru cum s'a purtat.

Și așa inspectorul regesc a zis, că dacă guvernul vrea, să facă școală cu banii sei, căci poporul nu vrea să-l ajute!

Jidovii au recurs la ministru.

Trebue în sfîrșit să o mărturisim, că atât inspectorul regesc, cât și pretorul, s'au purtat de astă-dată cât se poate de cinstit și fără să ne facă silă, și au ascultat de plîngerile și voința noastră.

Lăpușanul.

*

Nu avem destule cuvinte să laudăm cum se cuvine, pe frații noștri din *Ardehat* și pe bravii lor frunțași pentru chipul atât de bărbătesc și românesc cum s'au aținut primejdiei în care voia să-i infunde guvernul unguresc.

Este foarte prețioasă scrisoarea de mai sus, și anume, mai ales pentru faptul, că descriind credincios cele întemplate, ne scoate în deosebită lumină aceea, că toate relele ce se revarsă peste noi, dintr'un singur cazan se revarsă: din *Pesta*, ear' slujbașii unguri de printre noi sînt numai *fevile* prin care cei dela căzan, ministri unguri, scurg acele rele asupra poporului din locul cutare ori cutare, spre care sînt îndreptate! Și sînt mari păcătoși acești ministri! Ei știu bine, că *nelegiuire* săvîrșesc, și anume, chiar ei care ar trebui să fie păzitori aspri ai legii, dar' totuși o săvîrșesc, ascunși la spatele slujbașilor, folosindu-i pe acestia de scut și instrumente, și crezînd că a lor ghiară nimenea nu o vede!

De astă-dată în *Ardehat*, ei au fost curat dați de gol prin proprii lor oameni! Înșiși slujbașii au cetit legea care vorbește contra lor, prin ce dovedesc, că ei vin să lucreze contra legii, dar' fie că s'au scăpat, fie că le era lor înșiși acum scîrbă de urita slujbă ce o aveau, ei destăinuiesc, că nu de voe bună fac ce fac, ci astfel avînd poruncă de sus dela ministrul școalelor, unul dintre mestecătorii în că-

zanul din *Pesta*, unde se ferb relele pentru țeara aceasta! Și noi cinstim pe acești slujbași, și corespondentul nostru și el îi laudă, întrucît și ei au cinstit voința poporului, zicînd că nu vor face decât ce el dorește! Cu cumpena dreptății de săvîrșite judecînd, acești slujbași n'au făcut nimic deosebit, decât *ce au fost datorii să facă*, decât că la noi e raritate ca față de drepturile și dorințele Românilor, slujbașii maghiari să-și facă datorința curată!

Românii de pretutindenea pot învăța mult din cazul dela *Ardehat*: să știe de unde ne vin cununile de spini pe care slujbașii unguri sînt mînași să ni-le pună pe cap, și să știe cum trebue să se ație acestor încercări, mai ales în ce privește școalele. *Cel-ce are mîna pe școale, o are pe poporul în mijlocul căruia ele se află și pe al lui viitor*, — noi Românii să ne ținem în mîinile noastre viitorul nostru!

Românii din *Ardehat* într'această privință „luptă bună au luptat și chemarea și-au plinit“. — Onoare lor!

im.

Se fac de rîs! Toate foile ungurești din *Pesta*, aduc vestea, că dl *Vasile Mangra*, profesorul dela *Arad*, este și d-sa pus sub cercetare. Vina ce i-se aruncă e, că d-sa ar fi cel-ce a scris cuvintele din puternica poezie »M'am suit la munte 'n zori«... care, este știut, e plîsmuită în popor. S'auzia mai ales prin Munții-Apuseni, ear' acum o știu pretutindenea. Pentru cîntarea acestei poezii sînt puși sub piră dnii învățători *Stefan Heret* și *Petru Costin* din *Moroda* (comit. *Aradului*). Dinșii au fost de curînd citați la jude, și s'au purtat foarte brav, cerînd să fie ascultați în limba română, lucru pentru care foile ungurești îi înjură urît, zicînd, că ar fi încăpăținați și »provocători« (căutători de pricină).

*

Bucurie nouă, năcaz mare lor! Foile ungurești sînt năcăjite foc, că comisia pregătitoare a »congresului de pace« (vezi »*Foaia Pop.*« din anul trecut Nr. 32, articolul »O nouă rază de nădejde«), ce se va ține acum în *Bruxella* (în *Belgia*), a primit să desbată, în marele sfat, și asupra stărilor nedrepte ale Românilor din *Transilvania* și *Ungaria*.

Răvaș negru.

— Din durerile noastre. —

„Cine-a îndrăgît strădîinii
„Mîncă-i-ar inima cîinii;
„Mîncă-i-ar casa pustia
„Și neamul nemernicia!“...
M. Eminescu.

(.) Dacă dureroase au fost știrile din *Galșa-de-sus* și *Somoștelnic*, ce le-am însemnat în numerii noștri 22 și 24, ca creștături pe răvașul negru al durerilor, sau mai drept zis al păcatelor noastre, știrea pe care azi avem nenorocirea a o însemna, este și mai dureroasă, mai urtă! De astă-dată comuna *Moșnița* (lîngă *Timișoara*), e nefericita care ne dă nume de creștat pe negrul răvaș al vinderii neamului nostru prin proprii sei fii!

Eată ce s'a întemplat:

Notarul ungur de acolo a încercat mai înainte să înființeze în *Moșnița* o „*Kisedovoda*“, fabrică de maghiarisare, pentru copiii de Romîn. Dl preot *Dimitriu Adam*, un Romîn cu durere de inimă pentru poporul seu, a vorbit oamenilor în biserică despre acest lucru, și i-a îndemnat să nu se învoească cu „*kisedovoda*“, și ar fi zis:

„Sîntem ca și în foc. De abia am edificat școala cea nouă, și eată vine porunca să mai facem una, să facem și un »asil«! Dragii mei creștini, nu sîntem noi destul de storși de bani? De unde să mai luăm acum și pentru o nouă școală? Grijiți să nu faceți ca aceia, cari mai săptămîna trecută au fost pe la *Pesta*, la »mînta jidovească«, cumpărați și amăgiți; grijiți să nu ne mai ajungă și aceasta, că nu e de binele nostru. Aceste asile se fac numai pentru maghiarisarea copiilor noștri, ear' nu pentru învățarea lor. Ei vor fi dați pe mîna vre-unei jidovoaiice, ori unguroaiice, cari nu va cuteza să zică nici o vorbă românească cătră copii, căci îndată ar fi înlăturată. Ea îi va învăța numai ungurește!...“

Dacă chiar așa a vorbit dl preot, ce rău adecă a vorbit? Nu așa ar vorbi în locul D-sale ori-care Romîn adevărat? Negreșit că da! A spus numai triste adevăruri, îndemnat de binele ce îl dorește

Poesii populare.

Din Vrani

culese de *George Muntean* june.

Până fui la muma june
Purtaî cămeșile bune,
Dar' de cînd mă însurai
Cămeșile înodai,
Făcui nodu cât cioclodu
De se miră tot norodu!

Stai, soare, nu lumina
Că strici fața la mândra,
C'are față de potică
De lumină se cam strică!

Bate-un vînt dela apus
Mîndră de gînd ce 'ți-ai pus
De-te 'nvîrtești ca un fus?
Dar' mai bine 'ți-ar șede
Cînd de fel n'ai mai juca,
Că ești mîndră ca ciurma!..

De-aș fi pasere să sbor
Aș sbura cu mîndra 'n nor,
Până la lună m'aș duce
Pentru gura ei cea dulce!.

Din Băiță (I. Deva)

culese de *Valeria Popescu*.

Inimuța tot mă 'ntreabă
De ce-'s tristă, de ce-'s slabă?
Tristă, Doamnă, cum n'oiu fi
Ce-am pierdut nu-oi mai găsi!..
C'am pierdut un drăguț drag
'Mi-l-a dus Neamțul sub steag,
Sub steag roșu de mătășă
În trei ani nu vine-acasă!

Salomie sora mea
Rău m'ai pîrît la maica,
De mă bate 'nchisă 'n casă
Cu biciu roșu de mătășă,
Bate-o maică, și-o mustrează
'Și-o 'ntreabă unde 'nserează?...
La fîntînă măierană
Gură dînd badii și peană!..

Nu mă, maică, blăstema
Că nu fac pe voea ta;
Șese boi cu șese junci
Nu-'s ca buzele de dulce,
Șese cai la un căruț
Nu-'s ca brațul de drăguț!..

Din Crăciunești

culese de *Ioan Poinari* june.

Cine are num'un dor
Trăește mai cu ușor,
Eu am două dorurile
Și 'mi-'s grele, Doamnă, grele,
Doru meu și-al mîndri mele.

Frunză verde de dudău
Să ferească Dumnezău,
De pita 'mpăratului
De traiu soldatului!
Stau în deal și-'mi fac mirare
Vine-'mi să m'arunc în mare!

Frunză verde de masline
Mă duc, mîndră, dela tine,
Tuturor le pare bine,
Numai ție-'ți pare rău
C'am fost pușoru tîu!
Spune-'mi, bade, cînd te duci
Să-'ți dau două mere dulci,
Unde-'i sta să le mînanci
Și să-'ți mai aduci aminte
De vremile dinainte!

turmei sale credincioase. Dar' ce se vezi? Între ascultători erau și vre-o 6 inși, oameni de ai solgăbirului, cari fuseseră și la Pesta când cu tãmbãlãul cel mare pus la cale de guvern pentru cãsãtoria civilã, (vezi »Foaia Poporului« nr. 8 din anul trecut).

Între ei era un anumit *Vichentie Surdu*, care trãește cu preotul în mare dușmãnie din 1880, pentru-cã ocoșindu-se prea tare într'o ședință a Sinodului parochial, preotul a pãșit aspru față de el și a închis chiar Sinodul. De atunci tot mereu încearcã sã-i facã rãu preotului, pîrîndu-l pe la Consistor (de vre-o 12 ori) cu tot felul de nimicuri ori scornituri. A folosit și acest privilegiu și l-a pîrît la *Unguri*, cã prin ce a vorbit în bisericã a »așitãt la urã contra Uugurilor! S'a pornit cercetare și proces, și în 18 Iunie n. a fost pertractarea. Pe banca acușãților: dl preot. În față, vînzãtorul *Surdu* cu soții sei *Ilie Muntean*, *N. Pascu*, *Teodor Petrovici*, *Nicolae Cãrcimar* și *Petru Muntean*, oameni de-ai solgãbirului și rude între sine și cu pãtimașul *Surdu*, primind a fi martori contra preotului.

S'au purtat toți miserabil. Care de care mai tare sã-l apese pe dl preot. Pertractarea nu s'a putut sfîrși, pentru-cã dl preot încã 'și-a fost numit martori din a D-sale parte, dar' acestia n'au venit, pentru-cã fiind între contrarii d-sale și primarul, *Ilie Muntean*, a fãcut ca martorii preotului sã nu capete citațiile la pertractare!

Din toatã treaba ese curat la ivealã, cã oamenii acestia nebuniți de urã față de dl preot, care n'a lãsat dupã nasul lor acolo unde el a avut drept, 'și-au pus de gãnd, cã ori-și-cum și ori-și-cum, dar' sã-și rãsbune pe preot! Au vãzut cã consistorul, înțelegãnd rãutãtea lor, nu le face plãcerea de a bate într'un preot bun: s'au întors darã spre aceia, care se bucurã de tot rãul ce l-ar putã încuibã și întãri între noi, ca sã ne sfãșiem

și nenorocim, spre slujbașii unguri! O, voi suflete mici, îngãmfate și pline de stricãciune! Pãnã când vã va mai rãbda D-zeu pe acest pãmẽnt spre rușinea oamenilor și a bietului nostru neam?

În fața acestor animale cu chip de om, s'mțim în clipa aceasta în inima noastrã tot amarul, toatã înscãrbirea pe care marele nostru poet *Eminescu* a simțit-o când a scris minunata lui »*Doinã*«, din care am pus cãteva versuri în fruntea acestui articol, și sã ne ierte D-zeu, cã nu putem zice aci cu evangelia »*Iartã-le lor, pãrinte, cã nu știu ce fac!* — cãci sãngele ne clocotește de durere, și ne poruncește ca mai curẽnd sã le zicem cu poetul:

»Cine-a îndrãgìt strãinii
»Mãnca-'i-ar inima cãinii,
»Mãnca-'i-ar casa pustia
»Și neamul nemernicia!«

Contra martirilor nostri.

Ne e cunoscutã purcederea camerelor advocãtiale din *Alba-Iulia* și *Sibiu* față de acei domni advocați ce se țin de cercul lor, și au fost osãndiți pentru Memorand. Dar' camera advocaților din Arad n'a voit nici ea sã se lase mai prejos ca cea din *Alba-Iulia*, (cea din *Sibiu* s'a purtat cinstit punẽndu-se contra cererii celor câțiva membri unguri) și a pus și ea pe advocații Memorandiști ce se țin de ea, pe dnii *Veliciu* și *Suciu* sub cercetare, avẽnd de gãnd sã-i desbrace de dreptul de advocați pe vremea stãrii în închisoare. În contra punerii sub acusã din partea camerei advocãtiale, domnii *Suciu* și *Veliciu* au fãcut la timpul seu recurs, care însã a fost respins sub cuvẽnt cã:

»acusații au sãvîrșit o vinã înjositoare și au fost osãndiți pentru așitare, pentru o faptã ce se poate pedepsi și *murdard*, cere vatãmã vaza și onoarea totdeauna scutitã a corpului advocãtial, și deci a trebuit sã se punã sub acusã.

»Nu se poate socoti deloc apãrarea acușãților, cã ținuta lor este de fel privat și numai din punct de vedere politic poate sã fie luatã în socotință, și cã doar' purcederea presidentului contra lor nu ar fi în conglãuire cu regulele constituției, ale libertãții, egalitãții și frãțietãții, pentru-cã în contra acușãților s'a adus sentință pentru vina așitãrii în contra »constituției« țerii.

Camera advocãtialã din Arad va pertracta deci pãra contra martirilor *Suciu* și *Veliciu*, încã în luna Octomvrie, când iubiiți întemnițați vor fi puși pe picior »liber« pentru durata procesului.

Vai de ea »libertate«!

Din delegațiuni.

»Delegațiuni« se chiamã cel mai înalt sfat al Împãrãției. Știm cã împãrãția noastrã stã din douã pãrți mari, *Austria* și *Ungaria*, fiecare avẽndu-și dieta ei deosebitã cu ministrii sci deosebiți. Mai presus de acestea însã, este și o dietã comunã (obșteascã) a amẽndurilor țerilor, în care vin și deputați din *Austria* și din *Ungaria*, și aceasta se numește »delegațiuni«, în care se desbat treburi ce privesc Împãrãția întregã, ținuta ei în afarã, mãsurile ce sã le iee pentru întãrirea pãcii, și altele. Nu se vorbește în această înaltã dietã decãt despre mari lucruri, despre lucruri cari nu pot fi trecute cu vederea, ci cari trebuiesc socotite. Și atãt anul trecut, cãt și anul acesta, despre noi *Romãni* s'a adus vorba în sfaturile delegațiunilor! Anul trecut delegații *Unguri*, spãimẽnțați de avẽntul luptei *Romãnilor* și de spriginul ce ea întimpina încã pe-atunci în strãinãtate, cereau ministrului obștesc al Împãrãției, sã se întrepunã pentru domolirea strãinãtãții. Nu li-s'a fãcut pe voe, cãci e mare lucru acesta. Un delegat austriac, *Dr. Kaftan*, Ceh dupã națiune (Cehii sũnt

Din jurul Pinticului

culese de *Teodor Toma*, june.

Foaie verde subțirea
Mãndrã mãndrulița mea
Doar' ai știut tu ceva
De nu te mai pot uita,
Nice ziua, nice noaptea;
Cum mã culc eu te visez,
Pun mãna nu te gãsesc
Doamne, rãu mã necãjesc.

Pasere de pe ogor
De nu vãd pe mãndra mor,
De n'o vãd pãnã la prãnz
Mẽ lovește dor cu plãns,
De n'o vãd pãn' la ojinã
Nu-mi mai trebue de cinã.

Lasã-mẽ, maicã, pe voie
Nu-mi lega de cap nevoie,
Las' sã șez cu cine-mi place
Cu hida silã nu-mi face.

Din Tîrnãvã (Bãnat)

culese de *Ioan Voina*, croitor.

Foaie verde de priboi
Micutico vin' la noi
Sã ne iubim amẽndoi
Cã ne potrivim noi doi!
Cã nici pitã și nici vin
Nu-'s ca merele din sin;
Dar' nici pitã și nici nuci
Nu-'s ca buzele de dulci;
Și nici pitã și nici pere
Nu-'s dulci ca buzele tele;
Și nici pitã și nici sare
Nu-'i ca gura dumitale...

Pe drumul cu troscotel
Vine dorul mẽrunțel,
Und' ai plecat, dorule,
La voi, pușorule,
Dar' la noi la ce mai vii
C'a venit urftu 'ntãiu
Și-mi șede la cãpãtãiu.

De pe Valea-Almașului

culese de *Vasilie Dumitraș*, inv.

Duce-m'aș cu badea 'n lume
Mẽ tem cã ne-or pune nume
Mie grãu, badii tãciune;
Mie grãu de primãvarã,
Badii mãzãriche-amarã;
Mie grãu de cel ales,
Badii 'i-or zice ovẽs.

Lucrã, maicã, ce-'i lucrã
Dupã rãmas nu mã da,
De-'i rãmas numai de-un cias
Tot îți ști face necaz,
De-'i rãmas numai de-o zi
Tot te ști batjocori!

Pe mine mẽ chiamã Floare,
Cine mẽ iubește moare;
Iubește-mẽ dumneata
Sã vezi muri-vei ori ba?
— Te-oi iubi într'un noroc
Și sã știu c'oi muri în foc!

și ei supuși Austriei și nemulțumiți cu libertatea ce o au), a vorbit foarte frumos și părtinitor Românilor, și noi 'i-am trimis telegramă de mulțumită și el s'a bucurat și a răspuns frumos Românilor la acea telegramă.

În anul acesta, Dr. Kaftan 'și-a ridicat de nou vocea sa în sfatul delegațiilor, pentru apăsatele popoare din Ungaria: El a cerut, ca pentru binele Împărăției înșasi, și pentru trădnicia păcii ei, să se aplice în chip drept legea naționalităților dela 1868 față de Români și Slovaci. În Răsăritul Europei se pot întâmpla încăderări și mari nenorociri, și n'ar trebui să gâsească în Împărăție nici pe o naționalitate neîndestulată, decum încă și asuprită! — a zis Kaftan.

Redacția „Tribunei“ 'i-a trimis dlui Kaftan deloc o telegramă de mulțumită pentru apărarea în care a luat drepturile noastre. E foarte îmbucurător, că prietenii nostri sporesc așa, și că nu poate trece o desbatere mai mare fără să se ceară și pentru noi dreptate! Și de vom fi noi oameni, și ne vom ajuta cu bărbăție, ne va ajuta și D-zeu să ajungem la mai bine!

Contra românismului din Blaj.

Mersul lucrurilor în Blaj nu s'a îndreptat încă spre mai bine. Se nădăjduia că în urma pășirii la mijloc a consistorului și a Metropolitului Mihali, dând deslușiri liniștitoare ministrului în spaima ce 'l-a cuprins auzind că ce au scris studenții pe chipul lor, o să-'și retragă porunca grea ce a dat-o, oprind examenul de maturitate.

Dar' nu!

Dumineca trecută, în 22 Iunie după amiază, a sosit la Blaj răspunsul ministrului școalelor, Wlassics, la întreprinderea consistorului și Metropolitului, și ministrul vestește că-'și ține porunca dată: examenul de maturitate se se face numai după-ce s'a fi sfârșit cercetarea pentru cuvintele scrise pe tablou.

Ear' Luni, a sosit înștiințarea directorului mai mare peste școale, din Cluj, vestindu-se direcțiunii (conducerii) gimnasiului din Blaj, că va fi acolo la cercetare și procurorul de stat Csiky, și pe lângă el se cere să fie de față și toți profesorii gimnasiului. *Chipurile cu inscripția cea atât de „primejdioasă“, se vor conșișa toate!*

Ascultarea tinerilor s'a început Mercuri.

Nu putem încă prevedea unde se vor deslega lucrurile.

La toată întâmplarea pornirea răutăcioasă a ministrului va întâmpina o vrednică apărare din partea mai marilor școalelor noastre din Blaj, cari nădăjduim că vor afla chip de a eși cu bine din încurcătură.

S'aud pușcături...

În Răsăritul Europei, dela Dunăre în jos spre Miază-zi, se află trăind lungă olaltă, mai multe popoare mărunțele, în țerișoare mici, ca Bosnia și Herțegovina, Sârbia, Bulgaria, Rumelia, Armenia și altele.

Turcii, care în părțile despre Apus ale Asiei, hotărîș cu Europa, au o mare împărăție, au isbutit cu sute de ani mai înainte, ajutați de un noroc mare și de sâlbateca vitejie a oștenilor lor bucuroși mergători în brațele morții, — să treacă în Europa și să cuprindă rînd pe rînd și cu ușurință aceste locuri, supuindu-'și-le și storcându-le. Au trecut chiar Dunărea, au supus România, apoi Transilvania, au înfrânt pe Unguri la Mohaciul că de atunci până azi ei nu mai au Rege (Craiu) din al lor neam, și așa mai departe, până la Viena! Dar' nu-i suiș fără coboriș! Soarele lor a început a coborî. Au fost, cu ajutor nemțesc, goniți din Ungaria și Ardeal, mai târziu împinși din România peste Dunăre, apoi și dela Dunăre tot mai în jos, smulgându-li-se din mână Bosnia și Herțegovina, Sârbia și Bulgaria. Acum mai sînt stăpâni peste Rumelia numai și Macedonia. Cum însă toate popoarele Europei se înalță foarte în cultură sub scutul religiei creștine, ear' Turcii cu legea lor păgână rămân tot înapoi foarte, ei sînt mai mult o rușine pentru Europa și o nenorocire, și popoarele mari au hotărît să-'i împingă cât mai mult napoi spre Asia lor, liberând toate popoarele de sub ei, și curățînd cât se poate Europa de dînșii. În scopul acesta a fost purtat războiul din 1877—8 care a dat neatîrnare deplină Țerii-Românești, mai multă neatîrnare ca pîn' atunci, Bulgariei și Sârbiei. Acum și Macedonenii se mișcă și cer să li-se iee jugul turcesc și lor de pe grumazi. De mult ferbe și acolo nemulțumirea.

Ear' Luni în săptămîna aceasta a sosit prin telegraf știrea, că în Macedonia poporațiunea a pus mîna pe arme, s'a răscolat contra stăpînirii turcești!

Să vestește că lupta între răscolăți și trupele turcești ar fi ținut vre-o 3 zile. Un regiment întreg de Turci se fi fost măcelărit de către cetele de răscolăți.

Și astfel nu știm ce poate aduce cu sine ziua de mâine. Nu știm că această schinteie aruncată, ce foc poate aprinde, și ce întinderi poate lua!

Puterile (țerile mari) europene sînt binevoitoare apăsătorilor și se întrepun pentru ei!

Foile ungurești injură asupra acestei întreprinderi, zicînd că ce au puterile să se amestece în stările din lăuntru ale unei țeri ce nu le e supusă lor? De ce se supără Ungurii o cam înțelegem! Se tem că azi în Turcia se amestecă aceste puteri, ear' mâine în Ungaria, unde încă nu-i mai bine ca în Turcia!

Examene la sate.

Despre examenele din tractul *Crasnei*, primim dela dl I. Epure, inv., ca comisar școlar pentru examenele din tract, următoarea dare de seamă:

La 10 Maiu s'au ținut examene:

În comuna **Peceiu**, unde e învățător de 24 ani dl I. Epure. Elevi înscriși 59, dintre care au cercetat școala 48. Toți știu cetil, scrie și socoti.

Despre succes (isprava făcută de inv. peste an). domnul vicar a scris în protocolul școlii, că a fost *laudabil*.

În **Bănișor** e de 3 ani învățător domnul *Ioan Simon*. Copii de școală 75, au cercetat 57, succesul *laudabil*.

În **Marin** e de 3 ani învățător dl *Demetriu Oros*. Elevi înscriși 75, au cercetat 33, succesul *laudabil*.

În 11 Maiu s'au ținut examene:

În **Ban**, e de 16 ani învățător dl *Petru Pop*. Elevi înscriși 60, au cercetat 40, succes *bun*.

În **Mal** nu s'a ținut examen, deoarece învățătorul *Ioan Torma* de mult timp e morbos.

În **Sig**, e de 35 ani învățător dl *Petru Iepure*. Elevi înscriși 100, au cercetat 65, succes *laudabil*.

În **Tusa** e de 35 ani învățător *Teodor Brîndușan*. Elevi înscriși 48, au cercetat 26, succes *îndestulitor*.

În 12 Maiu s'a ținut examene:

În **Crasna** învățător *Laurențiu Micheș*. Elevi înscriși 56, au cercetat 38, succesul *laudabil*.

Fie-'mi iertat să adaug, că acest învățător încă mai înainte de a veni în Crasna a fost pîrît de unii răuvoitori ai lui, în urma cărora a avut mai multe pertractări pe la Ileanda, așa că anul școlar al dînsului de abia se poate socoti la 4—5 luni. Dar' și în acest timp a făcut un spor la care nu ne-am fi așteptat, căci aici nici copii, dar' nici părinții, mulți nu vorbesc, adică *nu știu românește*, ci numai ungurește. D-sa însă a arătat frumos spor în limba română.

În 13 Maiu s'au ținut examene:

În **Șerediu**, unde e de 16 ani învățător dl *Petru Chiș*. Elevi înscriși 88, au cercetat 50, succesul *bun*.

În **Horvath-Petenia**, învățător suplent *Petru Murg*. Elevi înscriși 56, au cercetat 40, succes *bun*.

În **Stirciu**, e de 35 ani învățător domnul *Ioan Ciupe*. Elevi înscriși 74, au cercetat 62, succes *bun*.

În 14 Maiu s'au ținut examene:

În **Hurez**, învățător dl *Aurel Iepure*, funcționează numai din toamnă. Elevi înscriși 90, au cercetat 50, succes *laudabil*.

În **Cizer**, e de 32 ani învățător domnul *Nichita Liscan*. Elevi înscriși 116, au cercetat 46, succes *laudabil*.

În 15 Maiu s'a ținut adunarea filială a învățătorilor români din tractul Crasnei în comuna **Pria**.

La 8 ore dimineața după biserică ne-am adunat la școală, unde abia puteam intra de mulțimea poporului adunat. S'a început examenul, și a decurs bine, dovedind că dl învățător *Ilie Ghilea* își pricepe chemarea.

După examen au disertat dl *Ghilea* și dl *Laurențiu Micheș* din Crasna, ascultați fiind de mulțimea poporului cu luare aminte.

Ca încheiere mai pomenesc, că școalele afară de cea din *Crasna* și *Peceiu* toate sînt în stare foarte bună. Starea învățămîntului în tractul *Crasnei* stă și ea destul de bine.

În **Agârbiciu** s'a ținut examenul a doua zi de Rusalii, ca comisar a fost dl protopresbiter *Petru Roșca*. A fost de față comitetul parohial, inteligența și întreg poporul român din comună. Școlari 58. S'au examinat toți elevii din toate obiectele de învățământ. Răspunsurile au fost lămurite și deplin mulțumitoare.

Bun spor s'a arătat cu toate 6 despărțimintele din cetire, scriere, gramatică, comput, istoria patriei, biblică, și altele. Un examen mai bun doar' ca toate cele de până acum în comuna noastră.

Vedem că nu ne-am înșelat când pe dl inv. *Constantin Ciocnea*, l-am ales definitiv, căci ne-a și mulțumit pe toți. Dl protopop l-a lăudat.

În **Lalașinț** (com. Caraș-Severin) s'a ținut examenul la 8/20 Iunie. Învățător e dl *Stefan Mihailovici*. Examenul a fost mulțumitor. S'a recomandat pentru viitor ținerea mai mult în vedere a metodei *intuitive*. Dl protopop *V. Hamsea*, care a fost de față la examen, a ținut, de încheiere, o frumoasă vorbire, sfârșindu-o cu cuvintele: „Nici-când nu a avut biserica și școala ca acum lipsă de convețuire pacinică și de înaintare“.

În **Ocnisoara**, după-cum, în numele mai multor țerani, ne scrie junele *Dumitru Lodroman*, a fost examenul în 11 Maiu, cu școala gr.-cat., reușind foarte bine și dovedind că dl inv. *Petru Suci* și-a dat toată sîlnța a răspunde chemării sale.

SCRISORI.

O tristă sərbătoare.

Selagiu, 20 Iunie 1895.

Domnule Redactor,

În 2 Iunie seara a fost lovită de apoplexie stimata d-nă *Maria Pop de Băsești* n. *Losonczy*, soția preaiubitului nostru domn *George Pop de Băsești*. După mai multe schimbări de telegrame atât din partea fiicei sale a d-nei *Elena măritată Hosszu*, cât și din partea medicilor, în 11 Iunie abia, ministrul a slobozit din închisoare, pe 10 zile, pe îndureratul soț, iubitul martir. Durere, doamna era în agonie și nici cel din urmă rămas bun nu și-l-a mai putut lua dela întristatul seu soț.

Vestea, că scumpul martir a venit acasă, s'a lătit ca fulgerul în toate părțile, și foarte mulți au grăbit a veni să-l vadă pe cel iubit, care mai bine de 10 luni e închis sub zăvoarele ungurești.

În 13 Iunie a fost marea înmormântare, la care, deși ploua foarte, a luat parte inteligență și popor din toate părțile. 15 preoți în frunte cu dl *Alimpu Barboloviciu*, vicarul *Silvaniei*, au săvârșit cea din urmă cerenonie răposatei. Cosciugul pompos de metal, era împodobit cu mulțime de cununi, cari de cari mai frumoase, cu inscripții din partea punătorilor. Afară de domnii preoți cari slugiau, au mai fost de față la trista sərbătoare și un număr foarte frumos de preoi din giur, și mai mulți notari cercuali. Dinte diregătorii din cerc au fost prim-pretorul *Kiss*, pretorul *Galló*, cassarul dela cassa de iare, apotecarul, medicul cercual, mai mulți neguțatori. Popor a fost foarte mult, până și din comunele cele mai îndepărtate. Cărările au fost conduse de învățătorul local *Ioan Ohira*, și învățătorii din giur. Predica a fost ținută de dl preot din *Băița*, *Emil Bnn*. O înmormântare mai măreață doar' nu s' mai văzut în aceste părți.

În 18 l. c. a plecat scumpul martir, trist, dar' cu bărbăție, earăși la — *Vaț*, spre a suferi mai încolo pedeapsa ce o mai are îndărăt.

Scumpe martire! D-zeul popoarelor să-ți ajute să poți duce în deplinire prinusul de jertfă ce Ți-s'a cerut alături cu alți bravi fruntași ai neamului, pentru scumpa națiune română. Dragostea și dorul poporului să-ți fie mângâiere în pierderea ce ai îndurat, precum și în suferințe!

Sentinela.

CRONICĂ.

Ticăloșii gendarmerești. Din *Straza-Cârțișoara* ni-se scrie, că gendarmii de acolo nu sînt mai mult păzitori ai liniștei, ci curat spărgători de pace și spărietori de oameni. Eată o dovadă: În 2 Iunie, trei gendarmi merg noaptea pe la 11 ore, la casa plugarului *Constantin Folea*, și se pun la fereastră cu o luminare aprinsă, și făcînd sgomot trezesc din somn pe cele două femei și 5 copii ce se aflau singure acasă. Spăriate din somn, femeile credeau că le arde casa sau ceva, când eată un gendarm intră pe ușe, altul cu pușca gata („fertig“), cu baioneta pe ea, stă la ușe, al treilea cu lumina!.. Curată comedie! Femeia mai mare, soția lui *Folea*, era bolnavă. Au făcut-o să se ridice să le dea seamă unde-i e bărbatul? A spus că în România. „Pe unde dus e?“ Eu nu știu. „Da nu fost inche nopțile aste vo careva omine la d-voastră nevasta?“ Nu, n'a fost nimenea. „Atunci romunem noi...“ Și au băgat o spaimă în femei, că femeia țeranului din bolnavă ce era, s'a bolnăvit și mai rău! Bărbatul întors din Țeară a făcut arătare contra gendarmilor. Asta e curată mișelie, să mergi la casa oamenilor să sparii femei și copii în miez de noapte, fără nici o treabă. Dar' chiar zicînd că ar fi avut lipsă să știe după ce au întreat, oare nu e ziua destul de lungă să facă cercetări? Nu ne vom mira de loc când vom auzi, că odată niște gendarmi demățați de acestia, și-au dat de oameni care și-au învățat omenie!

Dl George Dima, măiestrul conducător al „Reuniunii române de musică“ din Sibiu, care ni-a făcut atîta cinste în România și aici, — a fost decorat (împodobit) de Maiestatea Sa Regele României cu o medalie „*Bene-Meriti*“, („pentru vredniciei“) clasa I. Felicităm și noi pe dl profesor *Dima* pentru vrednicia cinste ce și-s'a făcut!

Sfîrșitul lumii. În *Berlin* (întăiul oraș al Țerii-Nemțești), nu se vorbește în vremea din urmă de nimic mai mult ca de o carte tipărită de curînd, și care este scrisă de un preot din cei mai învățați. El profetește, că sfîrșitul lumii se va întempla la 23 Aprilie 1908. De acum până atunci vom vedea un mare războiu în 1897; ivirea în 1899 a unui nou Napoleon, ca rege al Greciei și al Syriei; în 1904 un cutremur înspăimîntător de pămînt, și în Martie 1908 într'o Joi la 3 ore după amiază, se vor strînge la un loc 144.000 de aleși, cari nu trebuie să moară. Apoi se va întempla o mare nenorocire, care va prăpădi toată suflarea de pe globul pămîntesc! Aceste profetii au stîrnit în Germania o foarte mare îngrijire!

Fapte creștinești. Din *Cermeiu* ni-se scrie, că notarul comunal de acolo, dl *Georgiu Gherba*, vîzînd lipsele bisericii române, a făcut pentru dînsa, în repetite rînduri, frumoase da-

ruri, anume i-a dăruit o evanghelie legată în catifea roșie, în preț de 25 fl.; o cădelniță de argint în preț de 18 fl., ear' în Dumineca a doua după Rusalii a dăruit icoana Martirului *George* în cadru (ramă) aurit, în preț de 15 fl. Deasemenea dl jude comunal *Marian Chera*, tot în ziua numită a dăruit icoana Ierarhului *Nicolae*, în cadru aurit și în preț de 15 fl. v. a., precum tot dînsul a dăruit și doi prapori, — pentru care fapte creștinești poporul din *Cermeiu* este dlor dăruitori mulțumitor.

O spargere groaznică. Din *New-York* (cel mai mare oraș al Americii) se vestește, că de curînd, în apropierea orașului *Markersburg*, aflîndu-se pe râul *Ipp* o șalupă (corabie) ce era să ducă un vas mare (o bute) cu nitroglycerin, din nenorocire nitroglycerinul (erau 250 conne) s'a aprins, și vasul a plesnit cu o putere teribilă, ca-și-cum ar fi fost praf de pușcă, nu altă! Șalupa a fost zdrobită, 20 de persoane ce stăteau în slujba ei, precum și mai mulți oameni cari stau pe țermuri, au fost într'o clipită omorîți! 10 case, o fabrică mare și un vapor (corabie dusă cu abur), cu mai multe bărci (luntri) au fost nimicite! Peste 30 lucrători în fabrică au fost omorîți și greu răniți. Suma tuturor răniților și morților se urcă la 200. Mai toate ferestrele din *Markersburg* au fost sparte! *Paguba* este nespus de mare!

O neînțelegere. Dl *Alexandru Iovan*, învățător în *Hondol*, ne trimite o scrisoare mai lungă, din care scoatem următoarele: *Dle Redactor!* În Nr. 22 al „*Foii Poporului*“ a. c., membrii ordinari ai comisiunii băncii „*Hondoleana*“ în frunte cu președintele, capelanul *Petru Mihuț*, neîmpăcat inimic al meu, aduc desmîntire, că nu ar fi adevărat, că și eu am stăruit pe lângă poporenii noștri la sprigininea întemeierii băncii, că tocmai din contră am lucrat la nereușită și m'am arătat nepăsător față de întreprindere. Auziți, *Hondoleni*, cari aveți suflet drept, și care știți pasul meu privitor la aceasta, oare drept este, că eu nu am stăruit pentru spriginire, pe lângă popor? În ce privește rugarea mea de eșire dintre membri, o știe mai bine numai dl *P. Mihuț* și dl cassar *S. Piso*, că de ce am fost silit a o face, nu însă cu scop răutăcios de a zădărnici reușita acestei bănci, ci numai silit fiind! Răutăcios nu eu, ci acela e, care știe, că pentru-ce am fost silit de a eși din însoțire, ear' în public mă descrie de răutăcios pe mine! Să mi-se arete ce pași am făcut contra reușitei acestei întreprinderi? ori apoi să se publice rugarea ce o am făcut, ca să se vadă pentru-ce am eșit! Atunci ar vedea on. public, că ce se zice despre mine, se zice numai, ca să nu sune ceva bine și despre numele meu! —

Alexandru Iovan, inv.

Din Bistrița se scrie, că schimbarea mănăstirii „*minorităților*“ în biserică gr.-catolică face frumoase înaintări. În August se va sfinți cu sərbătoriri frumoase, pe care inteligența le pregătește. Poporul a adus cu dragoste jertfe pentru această nouă casă a lui D-zeu. Se nădăjduște, că *I. P. S. Sa metropolitan Mihali* va primi învîțarea ce și-se va face de a lua parte la sərbătorile de deschidere a bisericii celei noue.

Nenorociri în Daia-Română. În 20 Maiu a venit peste comună o ploaie ne mai pomenită, care a ținut 1½ oră făcînd

stricăciuni mari. Arăturile și sēmănăturile de primăvară au fost mai toate nimicite, încât cei mai mulți au fost nevoiți să are din nou. Pe o femeie și o fată de 13 ani (mama și fiica) le-a apucat apa pe hotar și de pe loc șes le-a mînat într'un părău mare, unde s'au înecat. Trupurile au fost aflate la 2 kilometri depărtare.

*

Cor nou. Din *Petriș* (com. Aradului), ni-se scrie, că acolo s'a înființat un frumos cor bisericesc. Până 'i-s'a pus temelul, a învătățat pe coriști un domn din *Chiseteu*. Corul merge bine. A cântat frumos la Paști și de atunci încoace la sērbători, spre toată mulțumirea poporului, ba chiar de prin satele vecine au venit oameni să-l asculte. Lăudăm pe membrii corului și pe conducătorul lui.

*

Ieftinătate mare. În *Soborșin* la 11/23 Iunie era în piață rēsad de curechiu foarte mult și așa ieftin cum nu s'a mai pomenit. Suta se vindea cu 3 cr. Mai târziu însă cu 2, apoi cu 1, și și două sute de 1 cr. Și asta pentru-că secetă fiind, nimeni nu poate rēsad. Nu s'a plătit bietelor femei să-l ducă dela sat la oraș în cap cu coșerile.

*

Boale între porci. Vicecomite comitatului Albei-inferioare vestește, că fiind adevărat că este epizootia de porci în comunele *Cinstei*, *Șorostir* și orașul *Aiuđ*, pentru numele comune s'a rînduit *carantină* (pază) *aspră*, așa că rîmătorii acestei comune nu pot fi mînați afară din hotarele lor.

*

Maial. Tinerimea plugarilor români din *Bocsig* (com. Arad), a dat a doua zi de Rusalii un *maial*, care a durat cu voce bună și petreceri vesele până Marți dimineața, luând parte la el un număr frumos de popor atât din loc cât și din comunele învecinate. Venitul acestei petreceri a fost dat în favorul *bisericii celei noue* ce se va zidi în loc.

*

Contra beuturilor. În *Babța* s'a înființat o *reuniune de temperanță* (tovărășie de reținere) contra beuturilor spirituoase și zdrobitoare de sănătate. Conducătorii tovrărășiei sînt dnii: *Stefan Pop*, paroch, ca președinte; *Petru Pop*, cooperador și *Ioan Pop*, vicepreședinti; *Gavriil Aluaș* învățător și *Traian Brēdușan*, notari; *Stefan Blidar*, cassar și *Mihaiu Micle*, controlor. În comitet s'au ales dnii: *Lup Deac*, primar comunal; *Vasile Buda*, viceprimar; *Teodor Pop*, *Chirilă Deac* și *Mihaiu Tomșa*. — Cum e a se purcede la întemeierea de astfel de tovrărășii neprețuit de folositoare, cetitorii nostri pot afla îndrumări în „Economul” adaus la Nr. 28 al „Foi Poporului” din anul trecut. Dnii din *Babța* scriu, că s'au întocmit după muștra de statute publicată de „Tribuna” din anul trecut în Nr. 8, deși în acel număr noi nu aflăm nici un fel de statute. Întreprinderea e însă foarte laudabilă, și noi numai felicităm pe conducătorii poporului nostru, cari fac astfel de luminați pași, ducători spre o mai bună stare a iubitului popor.

*

Din România. »Cooperatorul Român» scrie: Vaporul (corabie mînată cu aburi) »Orient», cel mai frumos vapor al societății austriace de navigațiune pe Dunăre, s'a cumpărat de statul român, și Dumineca trecută pentru întâia-ora a arborat drapelul (a pus steagul) român. Acest vapor, după-ce 'i-se vor face mici reparațiuni, va face călătorii între *Brăila* și *Galati* ca un fel de ajutor al »Noului Vapor». Statul (român) este pe cale a mai cumpăra încă două vapoare, care să ducă mărfuri între *Constanța* și *Batum*.

*

Un nou Robinson Crusoe. Un pescar din Norvegia a pătît următoarele: El vislia cu un băiat într'o luntriță deschisă, când deodată îi apucă o furtună, care îi mîna cătră stâncile ascuțite din apropiere. Aci stătă până trecu furtuna și așteptă vînt priincios să se întoarne spre casă. Când voi să se întoarcă în Norvegia, marea înghețase și așa fu nevoit să ierneze pe insula pustie. Aci trăi cu băiatul 13 luni; nu aveau de mîncare, aveau numai o flintă (pușcă) și vre-o câteva gloanțe. Din norocire pescarul știa, că aproape de mare, unde-și lăsase și el barca, un om ridicase o colibă. Acolo află unele instrumente și puțină iarbă (praf) de pușcă. Pentru-ca să-și câștige nutremēt, împușca taranzi, frigea carnea, bea sîngele și cu peile îmbrăca lăuntrul colibeii, ca să se scutească de gerul înfricoșat. Astfel isbuti acest nou Robinson a-și ține sieși și însoțitorului seu vieața 13 luni. Când se topi ghița și voi să se întoarcă, află barca vătămăta. Trebul dar' să o reparaize earăși, și după-ce găta și cu aceasta, visi spre *Bardo*. De aci telegrafă soției sale din *Tomso*, care-l credea de mult mort. El a fost de curēnd în *Cristiania*, unde 'și-a povestit minunatele sale pătânii.

Pentru cetitorii nostri din popor.

Pe unde »Foaia Poporului» a străbătut, băgăm de seamă că dragostea de cetit și scris, a prins bunicele rădăcini. Așa ni-se pare nouă judecând după multele scrisori ce ne sosesc din toate părțile cu poesii populare, ori cu noutăți de pe acolo. Mai ales însă multe poesii populare ne sosesc, și îndeosebi dela flăcăi și dela fete. Firește noi numai bucura ne putem de aceasta, pentru-că dovedește, că tineretul nostru dela sate, când plugul și sapa îi dă nițel răgaz, pune mîna pe penă și scrie; scrie cum poate și cum știe, dar' scrie! Și e bine și frumos că așa face. Noi însă aci în Redacție, trebuie să fim bine alegători de ce băgăm în foaie, să cernem cu sită deasă. și numai ce ne pare de tot bun, să tipărăm. Cum însă se vin multe scrisori cu poesii ce din o pricină ori alta, nu se pot publica, ce să facem cu ele? Noi n'am vrea ca junele ori fata cutare ce a ostentit scriindu-le, să rămână de tot nerēsplătīt pentru scriința sa. De aceea am hotărīt să-și mulțumim într'un chip, după noi, cinstit. Anume înainte de »posta redacției» deschidem o rubrică (rēvaș) în care pe rînd vom însemna cu numele pe toți cetitorii nostri din popor, care au avut laudabila scriință și bunăvoia de a ne trimite scrisori, care însă din vre-o pricină oare-care, dar' mai ales că nu le-am putut cuprinde pe toate, au rēmas nepublicate. Este acea rubrică un *rēvaș de laudă*, pe care, în semn de mulțumită, vom creșta numele cetitorilor nostri din popor, celor care au dragoste pentru a scrie, și ne-au dovedit-o aceasta, trimițēndu-ne felurite scrisori. Azi facem începutul, și vom urma număr de număr.

Din Wörishofen ni-se scrie, că de mult s'a înfrumusețat din toamna trecută acest loc de cură. S'au clădit mai multe vile frumusele și s'a plantat un nou parc, pentru care Alteța Sa Archiducele *Iosif*, un aderent credincios al lui *Kneipp*, a dăruit mai mulți arbori și plante străine. Secesioniști din *München* clădesc o „galerie des beaux arts”, ear' teatrul e deja deschis, asemenea un restaurant vegetarian și un „Café *Kneipp*”. Nu-și lipsește deci nimic, decăt „musica” și „taxa” obligată de care *Wörishofen* a rēmas până acuma scutit. Pentru acestea însă are o admirabilă apă de isvor, condusă din depărtare mare și se intenționează juncțiunea prin tren electric cu gara *Türsheim*. Un merit deosebit pentru ridicarea acestui loc de cură, care astăzi deja numără peste 2000 oaspeți din toate părțile lumii, are priorul misericordianilor, dl *Fr. Bonifaz Reile*, care își dă toate silintele de a ridica și desvolta opera începută de prelatul *Kneipp*.

R Î S.

Un lăudăros arată unui glumeț, că ce orologiu (cias) frumos are dînsul.

— *Așa-i că am orologiu minunat?*

— *Da, rēspunse glumețul, e frumos, numai arătătorul e cam prost!...*

*

Ce ceri pentru o litră de lapte? întrebă un domn pe o lăptăreasă.

„Zece cruceri”, rēspunse aceasta.

„N'ai cu șese cruceri?”

— *Nu, zise ea, apoi după o pauză adause: „dar' îți pot face și cu prețul acela!..*

CETITORII SÎRGUINCIOȘI

ai

„FOII POPORULUI”.

Începem azi, la acest loc, publicarea numelui cetitorilor nostri sîrguincioși, care ni-au trimis scrisori fie cu poesii populare, fie cu vești din partea locului, dând prin asta semne și mai vēdite de dragoste de carte și scrisoare (Vezi lămurire la »Pentru cetitorii nostri din popor»). Eată-i:

Moise Moga din *Seliște*; *Maria P. Monea*, *Elisabeta Scorobet* și *Elena N. Căpăină* din *Streza-Cârțișoara*; *Iosif Irimie* din *Vrani*; *Ioan Morariu* în *Bistrița*; *Iosif Sava* din *Iertof*; *Aron Furgiu* din *Bucium-Cerb*; *Toma Vulcu* din *Balomir*; *Iosif Olariu* și *Nicoale Drăgan* din *Sarazani*; *Avram Zaharie* din *Zarand*; *Ioan Fuciu* din *Viștea-superioară*; *Ilie Sîrbu* în *Iertof*; *Pavel Negru* din *Toracul-mare*; *Iosif Bara* în *Abrud-sat*; *Ilie Dobrota* din *Poiana-Sibiului*; *Elena Creangă* din *Zernești*; *Iacob Ploscariu* lui *Stefan*, econom; *Aron Popa* din *Porcurea*.

În numărul viitor vine rîndul altora din mulții dela cari avem scrisori.

POSTA REDACȚIEI.

Abonatului 4905. A fost *Dr. Silvestru Morar Andrieviciu*, repausat în anul acesta numai. Dela 1880 a fost tot dînsul *Metropolit* al *Bucovinei*.

D-sale *Simeon Codrean* și soții, în *Arad*. Binevoii a 'i-o trimite d-sale de-adreptul. În foaie nu se poate publica, și și d-sa va simți mai mare bucurie primind scrisoarea d-voastre însăși, decăt vēzēndu-o în foaie.

D-sale *N. N.* în *Bănat* (?) Din scrisoarea D-tale cu puțin ne-am ales. Spune cine-i de vină și cum s'a întēplat? În care comună, *Silheii* ori *Șuștra*?

»Adevăratului Român» în *Chitighaz*. Nu e lămurit ce ne scrii. Câți băieți au fost față la examen? Din alte studii ce spor s'a arētat? Doar' nu s'a fi făcut examen numai din ungurească! Cum e mulțumit poporul cu învățătorul. Ce a zis dl protopop? Scrie pe scurt dar' lămurit despre acestea, și apoi publicăm.

D-sale *A. I.* în *H.* Am publicat cât vezi și cum vezi. Altfel nu putem. Certurilor și atacurilor curat personale absolut nu le putem face loc!

D-sale *Moise Balan* în *Uzdin*. De aici, fără deosebire, foaia se trimite *Vineri*. Duminecă după amezai trebuie să fi ajuns și la cele mai îndepărtate poste. Că »F. d. D.» o capeți mai iute, ce mirae e? E numai lângă D-voastră. *Sibiul* e departe. Numărul cerut 'ți-se trimite.

D-șoarei *El. Cr.* în *Z.* »Astăzi ca nici-otată» și »Poruncii ungurești» nu le putem publica.

D-lor *Maria Monea* și soațele în *Str. C. Irtăți*, dar' nu putem publica poesia »*Flori de Carpaț*».

D-sale *I. O.* și *N. D.* în *Sarazani*. Poesiacătră martiri o am trimis la *Seghedin*; nu se putea publica.

D-sale *Ioan Ploscariu* în *Fr. d. C.* Aelăși rēspuns.

Dlui *S. S.* în *St. M.* »Musica Românilui» slab versificată. Nu se poate publica.

D-sale *Nic. Manițiu* în *Comana*. *Dorința* (tale se va lua în socoteală și împlini.

Dlui *Ioachim Muntean* în *Cugir*. Mulțumim. În numărul viitor la loc de frunte!

D-sale *D. B.* în *Lap.* Nu se poate.

Pentru redacție și editură rēspunzător: **Ioan Cionta.**
Proprietar: **T. Liviu Albini.**

LOTERIE.

Tragerea din 22 Iunie n.

Budapesta: 45 22 25 78 27

Tragerea din 26 Iunie n.

Sibiu: 10 49 8 87 81

Cărți mai noue.

Din „**Biblioteca pentru toți**“ edată de dl *Carol Müller* în București, au apărut până acum următorii numeri:

- Nr. 1. »*Povești alese*« de Andersen, traduse de *Dumitru Stănescu*;
- Nr. 2. »*Paserile noastre și legendele lor*« de *Simeon Fl. Marian*;
- Nr. 3. »*Poesii*« de *Michail Zamfirescu*,
- Nr. 4. »*Despre educațiune*«; partea 1, de *H. Spencer*; marele dascăl, traducere de *D. Stănescu*;
- Nr. 5. »*Despre educațiune*«; partea 2, de *H. Spencer*, tradus de *D. Stănescu*;
- Nr. 6. »*Icoane șterse*«, romane de *Al. Vlăduț*.
- Nr. 7. »*De prin veacuri*« de *Carmen Sylva* (Regina României).

Mai nou, eșit acum de sub tipar:

Nr. 8. »*România, Roma, Pizza*« de *Jules Michelet*, mare scriitor francez. Călătorind dânsul prin România și Italia, a scris ce a văzut și cum i-s'au părut oamenii și locurile. Despre Români are cuvinte pline de laudă!

Fiecare volum e de câte 7 coale (112 fețe) tipărit frumos și pe hârtie bună, costând numai 16 cr.

*

Din „**Biblioteca de popularizare**“ a dlor *Ralian și Ignat Samitca* în Craiova, au apărut următoarele broșurele:

- Nr. 1. »*Nuvele Siberiene*« de *V. Kolenko*.
- Nr. 2. »*Nuvele țerânești*« de *Björnsterne Björnson*,
- Nr. 3. »*Nuvele populare*« de *Leo Tolstoj*,
- Nr. 4. »*Schițe*« de *Ian Neruda*.

Mai nou, eșite acum de sub tipar:

Nr. 5. »*Sase nuvele*« de *I. P. Iacobescu*, vestit scriitor din Danemarca.

Nr. 6, va fi: »*Nuvele*« de *H. Balzac*, unul dintre cei mai puternici scriitori francezi!

Toate scrierile din această bibliotecă sunt traduse de dl *I. Husar*.

Fiecare volumaș de 7—8 coale costă numai câte 16 cr.

Toate se pot ave dela „**Institutul Tipografic**“ din Sibiu.

CAROL F. JICKELI

negustorie de fer
SIBIU (PIAȚA-MICĂ)

[1399] 7—

Fier în drugi

dela
Hunedoara (Kudsir).

Fer maghiar de fason și nemțesc de decorații.

Deposit de traverse
șine vechi dela căile ferate,
Cement de Portland
Cement român

și
țesături de țevi pentru stucatură

Liste de prețuri pentru furnisări ab fabrică franco la orice stațiune.

Șine vechi dela căile ferate se tale în lungimi după plăcere.

3 medalii de aur
15 de argint
12 diplome de
onoare și recu-
noștință.

Franz Joh. Kwizda.

Fluidul de restituțiune

al lui

KWIZDA

[1794] 4—40

apă de spălat pentru cai. Prețul unei sticle
1 fl. 40 cr. v. a.

De 30 de ani întrebuințată în grajdurile curții și ale militarilor și civililor, pentru întărire după strapăte mari, la scrintituri, înțeperea mușchilor etc., face caii să presteze mult la trainare.

Liferant al curții c. și r.
austro-ungare.

Liferant al curții reg.
Române.

Să se observe bine
marca și să se
ceară exclusiv
fluidul de resti-
tuțiune a lui
Kwizda.

Depositul principal :

Farmacia cercuală
Korneuburg l. Viena.

Se capătă în
toate farmaciile
și droguerille
din
Austro-Ungaria.

Cel mai gustios, unicul sănătos și totodată | Unicul sănătos surogat pentru boabe de cafe, reco-
cel mai ieftin adăos la boabe de cafe este: | mandat de medici pentru femei, copii și bolnavi este:

KATHREINER

GAZE DE ORZ KNEIPP.

Cel mai curat product natural
la grădă întregă.
Falsificarea prin amestecături
eșă dară imposibilă.

1891-1894

8 MEDAILE DE AUR

Dare de seamă: Sunt de cerut și
de primit numai pchete originale
cu ambele
„Kathreiner“

MARKA DE TUTELA

In fiecare loc de căpătat: ½ Kilo cu 25 cr.

Mașină de trierat

(sist. Clayton - Schüttlewort)

nouă,

cu putere de cai, provăzută cu scurtoare de paie, vânturătoare, și cu aparat de îmblătit trifoiu, se află de vânzare la [2115] 2-6

O. TILEA,

inginer

Somogyon p. u. Erzsébetváros.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIIU.

A doua edițiune

din

ȚINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,

president al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. n.

Banca generală de asigurare
„TRANSILVANIA“
ÎN SIBIIU.

fundată în anul 1868

[963] 2-

asigurează prelungă condițiunile cele mai favorabile:

- în contra pericolului de foc și exploziune clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobili etc.
- pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri pe cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Dela fundarea institutului se plătiră:

Despăgubiri pentru daune cauzate prin foc	Sume asigurate pe viață
în a. 1869—1891 fl. 905,194.22	în a. 1870—1891 fl. 697,207.44
în a. 1892 „ 48,911.78	în a. 1892 „ 57,347.44
în a. 1893 „ 34,925.85	în a. 1893 „ 57,347.44
în a. 1894 „ 56,333.20	în a. 1894 „ 57,347.44
Suma fl. 1.045,365.05	Suma fl. 1,913.142 fl. 62 cr.

Conform bilanțului pentru 1894 fondurile de rezervă și garanție
920.257 fl. 36 cr.

Prospecte și formulare se dau gratis.

Deslusiri se dau și oferte de asigurări se primesc prin Direcțiune în Sibiu, (Strada Cisnădiei Nr. 5, casa proprie), sau prin Agenturile generale și principale în Brașov (H. Hermann), Cluj și Arad, precum și prin Agenturile speciale în locurile mai însemnate.

CAROL F. JICKELI

[1783] 6-6

SIBIIU

PRĂVĂLIE DE FER
PIAȚA-MICĂ.

SIBIIU

PRĂVĂLIE DE FER
PIAȚA-MICĂ.

Coase de oțel turnat cu tigare pe lângă garanție de calitate bună.

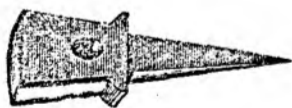
Lungimea	75	80	85	90 ctm.
1 bucată fl.	—80	—80	1.—	1.—

Fiecare coasă vândută de mine pe garanție (felelat), care nu e pe plac, se primește înderēt, respective se schimbă, chiar și atunci, dacă coasa a fost deja bătută și folosită.

La fiecare coasă se alătură un bilet de garanție.

Cumpărându-se 10 bucăți deodată, se dă una gratuit. Într'un pachet postal de 5 chlgr. încap după lungime 6—8 coase.

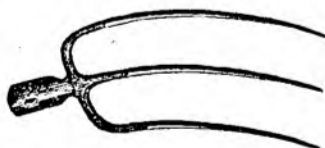
Francatura împreună cu timbrul buletinului și cu provisiunea de rambursă încassată de postă se urcă la un pachet de 5 chlgr. după depărtare la 27—42 cr.

Ciocane de coasă și nicovale:

- cu ciocan ușor, 1 garnitură . . . fl. —.93 cr.
 cu ciocan greu, 1 garnitură . . . fl. —.98 cr.

Cuți:

- peatră neagră . . . —.12 cr.
 marmoră . . . —.25 cr.
 peatră bergamo . . . —.40 cr.

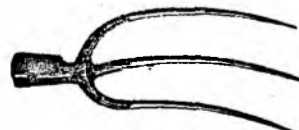

CFJ

Cele mai bune furci franțozești de fân și de gunoiu.

Furci de fân semnul CFJ
 cu 2 3 coarne
 1 bucată —.70 —.75.

Furci de gunoiu semnul CFJ
 cu 3 4 coarne
 1 bucată —.85 1.05

CFJ

Pentru furcile acestea, ce nu au seamen, garantez un an întreg și anume astfel, încât primesc înderēt ori-și-care furcă, ce se va fi rupt până într'un an de zile.

La fiecare furcă se alătură un bilet de garanție.

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Darea beuturilor și dreptul de cârcimărit.

După-cum se vede din întrebarea venită nouă din *Pecica-română* și publicată pe fața a treia din numărul de față, poporul nostru este mult molestă, năcăjit și chiar păgubit din partea arăndașilor regaliilor. Mai adese-ori neștiința legii dă putere mare în mâna asupritorilor, ca să poată neîndreptăți și păgubi economii nostri. Arma cea mai puternică cu care se poate apăra poporul este legea. Deci ca cetitorii nostri să poată ave cunoștință despre darea și accisul beuturilor, din legea despre darea pentru regalii și consum din 1888 art. XXXV. și din ordinațiunea dată în 22 Ianuarie 1889, Nr. 33,450, voi scoate povețele cele mai de lipsă, de unde se va vedea, câtă nedreptate li-se face plugarilor nostri, unde sunt tractați după-cum ne spune plugarul M. Barbu.

Pentru beuturi se plătește o dare pentru-că cineva poate măsura beutura, alta este accisul sau darea de consum, care se plătește deosebit de cea dintâiu. Dare pentru dreptul că pot măsura, plătesc numai arăndașii și cârcimarii; dar' accis sau dare de consum plătește atât cârcimarul cât și privatul, care are producțiune de vin în via sa.

Dreptul de a vinde beuturi se câștigă dela direcțiunea financiară, pe rugare se pune timbru de 1 fl., apoi afară de aceasta pe toată coala alăturată câte 50 cr., deosebit pentru îngăduință se alătură un timbru de 1 fl.

Locitorii dintr'o comună, care ar voi să vândă producțiunea proprie de vin cu măsuri mai mici, fac rugare comună prin antistia comunală la direcțiunea financiară (pe care pun atâtea timbre de 1 fl. câți sunt recurenții), alăturând pentru concesiune atâtea timbre de 1 fl. câți cer dreptul de cârcimărit. Aceste drepturi se dau pe timp nehotărit. Un singur arăndaș sau cârcimar poate cere mai multe drepturi de cârcimărit, în acest cas însă trebuie să țină cârcimari, care să vândă.

Darea pentru măsurarea beuturilor s'a statorit prin lege pentru orașe și comune în mai multe clase și anume după numărul locuitorilor:

a) în clasa primă vin orașele a căror populațiune trece peste 20 mii suflete, se plătește după-cum este situată cârcima: 100, 75 sau 50 fl.;

b) în orașul cu locuitori dela 10—20 mii locuitori 75, 50 și 40 fl.;

c) în orașul cu mai puțini de 10 mii locuitori 50, 40 și 30 fl.;

În alte comune:

a) dacă numărul poporului trece peste 20 mii, 50, 40 sau 30 fl.;

b) dacă numărul poporului se află între 10—20 mii, 40, 30, 20 fl.;

c) dacă numărul poporului este mai puțin de 10 mii, 30, 20, 10 fl.

Proprietarii care vând producțiunea vinului propriu cu măsură mai mică, după-cum sunt clasele de mai sus, căzând în ori-care clasă, plătesc numai a 5-a parte, adică în orașe:

a) unde numărul sufletelor e mai mare de 20 mii, 20, 15, 10 fl.;

b) unde numărul sufletelor se află între 10—20 mii, 15, 10, 8 fl.;

c) unde numărul sufletelor este mai mic de 10 mii, 10, 8, 6 fl.;

În comune unde numărul sufletelor:

a) se află peste 20 mii, 10, 8, 6 fl.;

b) se află între 10—20 mii, 8, 6, 4 fl.;

c) se află mai puțin de 10 mii, 6, 4, 2 fl.

Proprietarii de vii, care doresc a vinde producțiunea din viile sale numai în anumit timp al anului, d. e. din Noiembrie până în Aprilie, adică peste iarnă, plătesc a 10-a parte, adică în orașe:

a) unde numărul sufletelor e mai mare de 20 mii, 10.50 cr., 5 fl.;

b) unde numărul sufletelor se află între 10—20 mii, 7.50 cr., 5, 4 fl.;

c) unde numărul sufletelor e mai puțin de 10 mii, 5, 4, 3 fl.

În comune unde numărul sufletelor:

a) se află peste 20 mii, 5, 4, 3 fl.;

b) se află între 10—20 mii 4, 3, 2 fl.;

c) se află mai puțin de 10 mii 3, 2, 1 fl.

Pentru întreprinderea de cârcimărit apoi se plătește dare regulată în tot anul ca pentru ori-care neguțătorie sau comerțiu, asta este clasificată în 3 clase:

1. În Budapesta este 500 fl.

2. În orașe cu magistrat regulat sau în așa comune, care corăspund prin numărul sufletelor orașelor, încât numărul sufletelor se află:

a) peste 20 mii se plătește 75 fl.;

b) între 10—20 mii se plătește 50 fl.;

c) mai puține de 10 mii se plătește 40 fl.

În alte comune încât numărul sufletelor se află:

a) peste 20 mii se plătește 40 fl.;

b) între 10—20 mii se plătește 30 fl.;

c) mai puține de 10 mii se plătește 20 fl.

Pe lângă îngăduință sau dreptul de cârcimărit, darea de neguțorit cu beuturi, mai vine darea de consum, aceasta este statorită a se plăti pentru cantitatea beuturilor cari se vând:

Fiecare cârcimar sau arăndaș este îndatorat a plăti pentru rachiul care trece peste 30 grade, dar' nu ajunge 50 grade, după tot hectl. 4 fl.

După rachiul fert din poame: prune; drojdii, coarne, perseci, cireșe ori pere și dacă n'ar fi 30 grade se plătește 7 fl. 50 cr.

Pentru beuturile îndulcite: roștopcin, rum, cognac, dacă n'ar căde sub clasificare mai înaltă, se plătește de fiecare hectolitr 12 fl.

Pentru vin se plătește de 100 litre sau 1 hectol. 3 fl.

Pentru vinul de poame 1 fl.

Pentru bere 2 fl.

Fără îngăduință dela direcțiunea financiară, beuturi nimenea nu poate vinde sau măsura.

Proprietarii care voesc a folosi beuturi pentru casă și nu vând nici neguțătoresc, trebuie să plătească și dinșii dare de consum și adică:

1. În orașelele din I-a clasă de tot hectolitr câte 3 fl. 35 cr.; pentru must de vin 2 fl. 52 cr.

2. În satele de a II-a clasă, pentru vin se plătește 2 fl.

3. În satele de a III-a pentru vin se plătește 1 fl.

Proprietarul după stors, îndată-ce vinul a fert, adică a trecut peste schimbarea îndatinată, este îndatorat a înștiința direcțiunea financiară din cercul seu, ca să vină la fața locului și să măsura vinul pentru plățirea accisului. La măsurare se detrage scădere din cantitatea totală a vinului conform §. 45 din lege, pentru vinul alb se compută 10%, pentru cel roșu 6%. Adică dela toată suta de litre din vinul alb nu se pun sub accis 10, eară pentru cel roșu 6 litre.

Direcțiunii financiare au drept a cerca vinul ori-și-când, proprietarul are datoria la cererea finanțului a arăta coala despre ținerea în evidență a vinului, a arăta și barța de plățire a accisului. În urmă pe lângă cuitanță este îndatorat aceste scrisori a le preda, ca să le ducă și întrebunțeze direcțiunii financiare.

Proprietarii de vinuri, care au pivnițele sale, trebuie să se provadă cu coale de controlă, și despre vinurile care le folosesc să aibă barța de plățire, adică cuitanță despre plățirea accisului. Unde n'ar ave nici coală de controlă, nici barța despre plățire, acolo treaba vine suspectă și îndată se pornește cercetare de transgresiune.

Dacă cineva ar aduce în orașe sau sate beuturi fără îngăduință ori înștiințare, sau ar face arătări false, comite transgresiune și conform legii din 1881 art. XIV. §. 28, poate fi pedepsit dela 5—50 fl.

Fiind-că tot la 500 suflete se dă câte un drept de cârcimărit, preoții, învățătorii și mai virtos inteligența mireană ar trebui să câștige câte un drept pentru biserică ori școală, că așa dacă tot poporul folosește beuturile din astă cârcimă, poate rămâne câte 1—200 fl. pentru trebuințele cultului. Este adevărat, că unii luptă mult pentru întemeierea societăților de temperanță și aceia pot zice, cum se pârtimească biserica și școala asemenea întreprinderi? Treaba cu socie-

tățile de temperanță este salutară și bună unde poporul este beutor până la prădare, dar' nu acolo însă, unde se păstrează cumpetul. Omul muncitor pururea a folosit și va folosi beuturi. Nici nu este chip de a combate folosirea beuturilor înțelepțește în mijlocul muncii grele, atunci când și clasa de oameni, care se nutrește cu mult mai bine și nu muncește așa din greu, totuși se folosește de beuturi. De altă parte calea prin care pot scăpa comunele de Jidovi ar fi asta, ca având corporațiunile noastre drepturi de cârmărit să aplice în dânsele oameni de onoare, cari n'ar abusa și n'ar lăcomi a face înșelăciuni față de semenii și prietenii de o lege, credință și neam.

Adese-ori primim plângeri și tânguiri, că popoul sărăcește, că Jidovii se sporesc, că poporul este scos din moșia părințească și proprietatea străbună ajunge în mâna veniturilor. Acum să ne oprim și să medităm, oare cine este de vină? Cea care ar mânca 10 pâni, ori cea care le dă? Tăria și puterea de rezistență pururea a fost în mâna aceluia care are ceva, dar' nu în a aceluia, care cu băta în mână și straița pe spate vine în comună. Acum dacă cel lipsit și sărac luptă să-și câștige cele de lipsă pentru traiu și bunăstare, adecă de a-și asigura existența 'i-se poate face oare imputare? Imputarea cade în sarcina aceluia, care nu știe păstra ceea-ce a moștenit, care nu se știe și dînsul ridică la bunăstare, atunci când are fundamentul, are vatra și caminul în care poate face foc.

În traiul și lupta vieții este întocmai aceea asemănare, ca între cel sănătos și bolnav. Omul sănătos are viață, cel neputincios se stinge. Așa omul care este strguincios, păstrător și cruțător din nimica face avere; dar' leneșul, somnorosul și molaticul își perde și ce are. Deci să ne sufulcăm la muncă, apoi putem fi siguri, că nu ne vor înăduși veniturile.

Commasarea.

(Urmare.)

§. 130. În afaceri de regulare cheltuelile le supoartă în bani gata fiecare proprietar, în proporțiune cu proprietatea care 'i-se vine lui din averea comună.

Pentru anticiparea cheltuelilor trebuie să se pregătească planul de repartitie despre toate cheltuelile, suma trebuincioasă pentru împlinirea proporționării se împărțește în proporțiune cu darea de pământ, apoi se încassează prin diregătorii consemnați conform legii din 1883 art. 44.

După isprăvirea proporționării suma cheltuelilor și împărțirea după fiecare persoană va fi satorită de tribunal, și sumele anticipative culese vor fi de asemenea executate de organele financiale.

§. 131. În afaceri de proporționare pornite din diregătorie, până la pregătirea

repartiției, cheltuelile trebuincioase curatorului, exmiterei judecătorului și procederii de adevărire pentru lucrurile pregătitoare, vor fi satorite de tribunal.

Aceste cheltueli pentru proporționare unde sunt interesați numai proprietarii dintr'o comună este îndatorată a le anticipa comuna, în cas dacă sunt interesate mai multe comune, atunci va hotări tribunalul, care comună este îndatorată a plăti cheltuelile. În cas de lipsă anticiparea cheltuelilor se încassează pe cale administrativă.

Dacă se dă loc proporționării, atunci sunt a se introduce cheltuelile anticipate în repartitie, care vor fi a se replăti comunei, care le-a anticipat.

§. 132. În casuri de commasare cheltuelile le supoartă toți proprietarii interesați în bani gata, și adecă în casuri de commasare generală, în proporțiune cu darea care 'i-se vine după toată proprietatea de pe teritorul comunal, în afaceri de commasare parțială în proporțiune cu darea după proprietatea care vine sub commasare.

Despre aceste cheltueli se pregătesc aruncurile trebuincioase, care le încassează organele încredințate prin legea din 1883 art. 44.

Acei proprietari, care în comuna ce cade sub commasare n'au decât intravilane, la purtarea cheltuelilor numai atunci și într'atâta pot fi îndatorați, încât deodată cu commasarea ori proporționarea și pe seama lor li-s'a hotărit proprietate.

După îndeplinirea commasării tribunalul statorește definitiv cheltuelile și suma ce ar lipsi de asemenea se încassează prin organele financiale, în legătură cu commasarea se îndeplinește regularea urbarială sau proporționarea de păduri, pășune sau locuri cu trestie, pentru purtarea cheltuelilor sunt a se aplica regulele de commasare.

§. 133. În casuri când commasarea se îndeplinește pentru întreg hotarul comunal, atunci ajutorul ce se dă din partea statului, cu scop catastral pentru părțile lucrării de commasare conform legii §. 2 (ord. pres. 26) punctul din urmă. Această sumă este a se lua în socoteală, când se statorește planul de cheltueli, apoi numai suma care rămâne după subtragerea acestui ajutor este a se împărți pe proprietari.

Acest ajutor de stat la primirea părților de lucru este a se plăti în fondul comunal, menit pentru regularea proprietăților.

§. 134. Căile ferate numai într'atâta pot fi constrinse a plăti în cheltuelile de commasare, întrucât afară de linia ce se află în catastrul central, au și proprietate, care cade sub commasare. Punctul trei din §. 132 este a se aplica și cu privire la căile ferate.

§. 135. Conform §§-lor 132 și 134 darea proprietarilor, care nu sunt îndatorați a plăti cheltueli, este a se lăsa afară din planul de repartitie din partea diregătorilor de dare sau organele comunale.

§. 136. Afacerea cu admiterea commasării, precum și cheltuelile oficioase ale lucrurilor pregătitoare este îndatorat până atunci a le anticipa proprietarul care cere commasarea conform §. 137, până nu va fi aprobat planul de repartitie a cheltuelilor. Aceste cheltueli trebuie luate în repartitie și sunt a se restituți celui care le-a anticipat. Aceste cheltueli anticipative în cas de lipsă se pot încassa și pe cale administrativă.

§. 137. Judecătorul despre cheltuelile proporționării sau commasării cu ascultarea proprietarilor pregătește planul de cheltueli, a cărei aprobare și examinare se ține de cercul tribunalului.

Cheltuelile anticipative, precum și cele satorite definitiv sunt a se încassa prin organele financiale deodată cu darea pământelor, conform regulelor stabilite spre acest scop. Încassarea, încât părțile interesate cu deplină înțelegere n'ar statorî termin mai scurt, se statorește pentru cheltuelile reparticipate opt ani, pentru cheltuelile suplinitoare încă mai departe doi ani. Timpul și modul, plățirea sumelor adunate condițiile anticipațiilor și creditelor sunt a se regula pe cale de ordinațiune.

§. 138. În afacerile de proporționare și commasare care se află în curgere, cheltuelile care s'ar fi ivit până în 1880 10 Sept. trebuie să le supoarte cei îndatorați și cele-ce erau a se îndeplini sub formă de serviri naturale, foștii nemeși și urbarialiști nu pot ave unii în contra altora drept de escontentare. Datoriile espirate până la terminul acela, sunt a se raporta conform regulelor de până aci prin cei interesați, și față de aceste rămășițe se susține executarea administrativă.

§. 139. După isprăvirea despărțirii proporționării sau commasării, contra hotărării care statorește definitiv suma cheltuelilor și împărțirea personală, proprietarii pot apela la respectiva tablă regească și Curie.

Apelata dată contra judecății aprobătoare a tablei, de loc nu împedecă executarea acelei hotăriri.

§. 140. Cheltuelile definitiv stabilite și reparticipate, după toate regulele, față de proprietatea de sub regulare formează o îndatorire, care conform legii din 1883 art. 44 §. 88 se pune în locul prim ca darea directă, restanțele procentuării. Așa acele fiind legate de proprietate se încassează ca dările directe naintea altor datorii și cheltueli comunale, și stau naintea tuturor datoriilor întabulate sau neîntabulate în cărțile funduare, încât acele trec pe toți proprietarii noi, și pe cei-ce ar cumpăra pe lângă licitare judecătorească.

La vinderea proprietăților pe cale judecătorească și în cas de faliment, cu privire la întâietatea cheltuelilor espirate sunt a se aplica cele rînduite prin legea din 1883 art. 44 §. 88 și 94.

(Va urma.)

Napi de miriștină.

În economie un pământ cu atât este mai folositor, cu cât știe economul a scoate mai multe fructe sau produse de pe dînsul, adică asta este calea, care dă plugarului cel mai mare venit, fără a slăbi locul seu. Dacă economul urmează această cale adese-ori scoate de pe același pământ două și mai multe roade. Mai ales astăzi, când greutățile publice s'au sporit, economul trebuie să facă din pământul seu o mină sau baie bogată, ca să scoată folos cât se poate de mult. Economul cu pământ mai puțin, care învinge cu lucrarea aceluia, are datorință să-l întoarcă și învîrtească, ca să dea roadă multă, să ajungă prin înțeleapta folosire pe cei-ce se bucură de pământ mai mult!

Napii acestia se samănă îndată-ce s'au secerat grânele de toamnă. Economii buni deodată cu secerătorii merg și cu plugul la holdă, încât și crucile le face cătră miezuină sau pe rit dacă fi este la îndemână, apoi îndată bagă plugul în brazdă. În adevăr și înțelepciunea sau știința economică încă așa ne spune, că în pământul raven sau mai umed de jilă-veală, rêsar plantele mai iute. Apoi știut este, că holda de pe care astăzi se taie grăul ori sêcara, sau alte grâne, fiindcă soarele n'a putut străbate la pământ de spicele și paiele grânelor, este cel mai bun de sêmănat îndată.

Așa napii de miriștină se samănă îndată după secerat și dacă pământul este umed după câteva zile rêsar napii, căci sêmănta acestora incolțește foarte ușor. Pe un juger se samănă câte 3—4 chgr. de sêmăntă, dar' așa ca să fie câte de 15—20 cm. un fir de altul.

După-ce napii și-au schimbat frunzele și au crescut la o înălțime de 6—10 cm. se grapă odată bine, de o parte ca pământul să se mai sape, ca să poată crește mai bine; de alta, că fiind doară prea deși să fie răriți. Cu atâta lucrare adese-ori din pământ bun se aduc care de napi, cari suplinesc o mulțime de fên.

Toamna se scot din pământ numai înainte de înghețare, dacă n'avem lipsă de pământ decât pentru sêmănarea plantelor de primăvară. Scoțându-se din pământ se curățesc de rădăcini și frunze apoi clădindu-se grămezi se acopere cu paie și pe acele se pune lut de un lat de mână, ear' în virful grămezii se pune o rêsufflătoare, adică lângă vre-o 3—4 fire de bălii se trage lutul, pe aci se pot rêsuffla peste iarnă prin ce sînt scutiți de putrejune. Fiindcă acestia nu se pot păstra ca ceialați napi, îndată de toamnă începem a nutri vitele cu dînșii.

În unele locuri este datină, mai ales în economii de porci, a sêmăna napii de miriștină anume pentru porci, cari apoi de toamnă se lasă să scurme după dînșii și au o hrană foarte plăcută.

Curățînd napii de frunze acele se dau vitelor. Deoarece pot cauza colică, umflare, este foarte bine a le împărți în porțiuni mai mici, și să nu fie adunate laolaltă, ca să se opărească.

Purecii fac foarte mari stricăciuni în napii de miriștină, de aceea pe holdele atacate de aceste insecte se macină sau cerne gips ori cenușe în rêsăritul zorilor, când aflându-se rouă pe frunze, cenușa și gipsul se leagă de dînsele.

Medicament bun pentru adormire.

Adese-ori se întîmplă, că unii oameni nu pot adormi, așa încât au lipsă de ceva ajutor, care să dea repausul de lipsă corpului, spre acest scop putem pregăti un medicament foarte ieftin. Luăm câteva fire de salată (lăptucă), fie chiar în floare, care le scoatem din pământ cu rădăcini cu tot, despre care se spală pământul, apoi se dimică măruntel frunze, cotor și florile, după asta se așează într'o sticlă pe care turnăm rachiu, peste câteva zile amestecătura trecînd prin fermentațiune se poate întrebuița. Din această amestecătură înainte de culcare se bea 1—2 linguri sau un pocălaș mai mic, după care se poate computa la somn de cel puțin 5 ore. Leacul este de totului bun, n'are nici o urmare stricăcioasă ca opiul sau morfiul, care folosindu-se de mai multe-ori provoacă alte boale și slăbire.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 89. Este de mare interes pentru noi ca să știm, cum să ne aflăm cu arêndașii dela regaliă și darea de consum, drept aceea ne rugăm ca să binevoiți a ne explica după lege următoarele întrebări:

La noi nainte de stors tot omul trebuie să înștiințeze, că cât vin va sureți, și că cât vin va folosi în decursul anului în familie. Dacă omul va folosi mai mult vin decât a înștiințat nainte de stors ori a suretit mai mult vin decât a insinuat nainte de stors, atunci arêndașii pretind dela om, ca să plătească afară de darea de consum și darea regaliei, așa cum l-ar cumpăra dela cineva. Oare e drept și după lege această?

Răspuns. Conform legii numai după stors sau după-ce va sureti proprietarul de vii, este îndatorat a înștiința și plăti darea de consum. Înainte de stors nimenea nu poate ști sigur cât vin va pute avea, nu pot arêndașii pofti dare pentru regalii numai atunci când proprietarul va măsura și vinde vinul seu. Pentru vinul care îl folosește în casă cu familia, economul plătește 1 cr. de litră, dacă voește a-l măsura dela casă avînd îngăduință plătește ca accis de măsurare pentru toată litra 3 cr.

Dacă nu s'ar face așa, trebuie a face arêtare la direcția financiară contra arêndașilor.

Întrebarea 90. Se întîmplă că omul care a înștiințat vinul cât va folosi peste an moare. Atunci arêndașii pentru vêduvă și pruncii rêsmași, nu voesc să cunoască plățirea făcută, ci

pretind plățire din nou a dării de consum și a dării regaliei. Zic că de ce nu l-au beut acela care l-au înștiințat până n'a murit, căci numele lui e scris că a plătit. Arêndașii zic, cum vor plăti ei 45 de mii arêndă la erar în tot anul dacă nu vor face așa.

Răspuns. Dacă proprietarul care a înștiințat și plătit darea de consum pentru vin se întîmplă că moare, fiindcă dînsul a plătit darea pentru tot vinul cât are să-l folosească dînsul și familia, arêndașii după lege nu pot pofti de nou plățirea dării de consum sau și dacă poftesc vêduva sau orfanii să nu plătească. Nu este destul că arêndașul pretinde plățire, că așa ceva mulți ar pofti; dar' vorba să fie, că nu trebuie a se supune, acolo unde n'au drept, apoi cine va executa datoria? Dacă s'ar afla și atare antistie comunală, care să execute încassarea nedreaptă, proprietarul ceară judecată în scris, și nainte de ce l'i-s'ar face execuție plătească, cerînd cuitanță în scris că pentru-ce și cât a plătit. Bani plătiți sau luați cu sila se vor reînțoarce dacă cel neîn-dreptățit va pofti pe calea legii dela direcția financiară să i-se replătească; adeverind prin martori și scrisorile amintite că nedreptate l'i-s'a făcut. La dare de regalii nu pot fi constrînși.

Întrebarea 91. Dacă cumva vinul se strică și omul vrea să facă rachiu din dînsul, poftesc plata regaliei apoi și dacă îl țipăm pe gunoiu, și atunci trebuie să plătim. Scut și apărare poporul n'are de nicăiri. Oare după lege sîntem tractați astfel?

Răspuns. Dacă darea de consum s'a plătit în regulă, apoi vinul stricat sau drojdiile rêmase se pot ferbe de rachiu fără a mai plăti la arêndatorii regaliilor. Pentru ferberea de rachiu se plătește la casa de dare accisul de consum atunci când se scoate biletul de fert rachiu. Mai târziu cu darea directă se încassază și dare de venit. Așa nu pot arêndașii pofti după lege ca să li-se plătească pentru aceste. Venitul după aceste este al statului și nu al arêndașilor.

Întrebarea 92. Când visitorii de vinuri vin pe la casele noastre a cerca țedulele cu care am plătit accisul, dacă omul în 15 minute nu află țedulele, îndată e globit câte cu 5 fl. Mai târziu înzadar va afla țedula și o va arêta arêndașilor, căci omul rêmâne globit. Oare și asta mai poate fi dreptate?

Pecica-română.

Manuil Barbu,
plugar.

Răspuns. Cele spuse sub această întrebare sînt așa lucruri, care abia se mai pot crede. Cum poate un arêndaș globi?

Afară de judele comunal și jurații lui în comună nimenea nu poate globi. Sau presupunem, că arêndașul ar globi, cine ar fi atît de naiv ca să-l plătească?

Fiecare trebuie să grijească de cuitanța sa; dar' dacă n'ar afla-o îndată, ci mai târziu, nu poate fi globit, nu că nu s'ar afla cine să încasseze gloaba. Dacă ar fi drepte cele spuse în această întrebare, atunci trebuie că stau trebile foarte rău pe la d-voastră.

Rugare. Sînt rugați stuparii nostri a ne aduce la cunoștință, care dintre dînșii se ocupă cu facerea fagurilor artificioase? Cum vînd chgr. de faguri artificioși pregătiți din ceara curată, care le este locuința și posta ultimă?

Monografia comunei

Orlat.

De
Romul Simu, învățător.

— Lucrare premiată cu premiul I., de 25 coroane, ca cea mai bună între cele 13 sosite în urma concursului literar scris de tinerimea română din Sibiu. —

1. Numele și poziția.

Dela Sibiu înspre Apus-Meazăzi, cale de o postă (17 kilometri), se află comuna Orlat (Ūorlat). Ca și românește 'i-se zice acestei comune și nemțește și ungurește; nime nu s'a cumișit încă până azi a-'i schimba acest nume.

Două rîulețe, cari se împreună îndată după intrarea lor în comună, încă poartă numele acesta, și anume: unul *Orlățelul-cel-mare* și altul *Orlățelul-cel-mic*; ear' după împreunare, *Orlățelul* curge de-alungul comunei până la dealul numit *Cetate*, unde se împreună cu *Rîul-Săcelului*, apoi cu canalul morilor și al fabricilor și în sfîrșit toate aceste se varsă în *Rîul-Șesului*, după numirea poporului, *Cibin* numit în cărți.

Cibinul sau *Rîul-Șesului*, ese din munți la comuna *Gurariului*, și de aci vine la Orlat. Locuitorii din *Gurariului* îi zic: *Rîu*. Așa se numește de popor, în cursul lui prin munte, până acolo unde el este format din două ramuri, unul care vine din muntele *Cindrel-Frumoasa* și se numește *Rîul-cel-mare*, ear' altul care isvorește din muntele *Foltea* și se numește *Rîul-Folții*.

Orlatul e așezat la poalele munților *Carpați*, 241 stîngini peste suprafața mării și e punctul cel mai jos în asemănare cu comunele vecine de-adreptul sub munte, pentru aceea apele dintr'un mărișor ținut se întălnesc aci, dar' și curg mai departe.

El e așezat partea cea mai mare pe cele două coline, ce le formează țărmii Orlățelului, o parte pe colina numită *Câmpșor* și altă parte pe șes înspre *Cibin*, peste care încă sînt 42 case.

2. Stradele, casele și alte zidiri.

Strade, numite de popor „ulițe”, sînt 16. Pe Orlățel în jos este *Ulița lungă*, din care la dreapta se începe *Ulița-ceamică*, împreunându-se în *Ulița jiliștii*. Dela aceasta mai în jos în dreapta este *Ulița bisericii*, împreunată cu a *Câmpșorului*; între aceste la stînga este *Ulița morii-din-sus*, din care spre Mează-Noapte se întinde *Ulița rîilor* și a *fabricilor*.

Din *Ulița jiliștii* în jos este *Ulița tirgului*, care dă în *tîrg*; la stînga *Ulița progăzii*, spre Mează-Noapte e *Ulița Nemților* și din aceasta la stînga *Ulița Seliștei*.

Din piață spre Răsărit se întinde *Ulița berăriei*, din aceasta spre Mează-noapte a *morii-din-jos*. După-ce treci podul *Cibinului* la stînga e *Ulița rîului*, ear' drept înainte spre comuna *Cristian*, este *Ulița Cristianului*. Dintre strade s'au pardosit (podit) până azi: a *Cristianului*, a *Berăriei*, o parte din *tîrg*, strada *Nemților* până la școală; apoi a *Seliștei* până la podul de peste Orlățel; de asemenea strada *bisericii* și a *Câmpșorului*, cum și o parte din strada cea lungă. Dar' mai este mult de lucru, până se vor pardosi toate.

În ulița *Nemților* sînt 32 de case, în a *Seliștei* 11, în a *berăriei* 23, în a *morii-din-jos* 8, în a *rîului* 13, în a *Cristianului* 29, în a *fabricilor* 15, în a *morii-din-sus* 19, în a *rîilor* 22, în a *Câmpșorului* 29, în a *bisericii* 22, în a *pieții* 7, în a *progăzii* 6, în a *jiliștii* 49, în cea mică 47 și în cea lungă 104, împreună cu cele 2 biserici sînt 438 zidiri.

Din aceste: 190 sînt de zid și 248 de bărne. Din cele de bărne încă sînt multe coperite cu țigle, altele cu scânduri și șise (șindile), foarte puține cu paie.

Între casele de zid sînt 22 erariale (împărătești), așezate aproape toate în ulița *Nemților* și în piață.

Șuri, împreunate cu grajduri sînt 341, dintre cari 36 de peatră, 4 de bărne, coperite cu țigle; celelalte de bărne, acoperite (cele mai multe) cu paie, mai puține cu scânduri.

De vre-o 3 ani s'a adus un statut comitatens, în care se oprește coperirea șurilor și grajurilor cu paie; casele sînt de-a se pune în rînd la stradă, și ferestrele se se facă mai mari.

Despre vechimea Orlatului nu se prea pot afla date, cel puțin până azi nu cunosc documente pe cari se te întemeiezi. El însă trebuie să fie tare de mult, ca mai toate comunele din nemijlocita apropiere a munților, cari au servit în timpul năvălirii popoarelor ca scut nației noastre mult cercate.

Afară de casele erariale în număr de 22, înainte de aceasta cu 50 de ani nu erau mai multe ca 20 din peatră. Prin urmare în timp de o jumătate de veac s'au făcut la 150 de case de peatră; șurile și grajdurile de peatră încă sînt făcute în anii din urmă.

Focuri mai mari în Orlat au fost în 1866 în strada lungă, în 1878 în a *Câmpșorului* și în 1882 în a *Jiliștii*. După cele din urmă două focuri mai toți cei arși și-au făcut case de peatră. Asigurați contra focului n'au fost, afară de unul singur.

Case din nou au fost făcute de vre-o 50 de ani încoace cam 130, și anume toate cele din strada *Rîului* și a *Cristianului*, o parte din a *Câmpșorului* și apoi celelalte de-arîndul prin sat.

Casele mai de mult se făceau din bărne necioplite; nu erau oamenii așa meșteri ca în zilele noastre.

Cele mai multe case din Orlat sînt lungi de 5 stîngini (10 metri) și late de 2¹/₂ stîngini; ear' împărțirea lăuntrică de regulă e în două despărțiminte: *casa* și *tînda*. Cea dintăiu e de 3 stîngini de lungă și a doua de 2. Întrarea în tîndă se face din *privar*, (tîrnat, galerie, gang pe alte locuri), care încă îl au cele mai multe case; mare parte din case au și *pivniță*. Mai puține sînt zidirile, cari au și *casă dîndereț*.

La casele mai vechi și la unele din cele mai noue tînda conține cuptorul de pîne; ear' oamenii locuiesc în casa dinainte. La unele din cele noue oamenii locuiesc în tîndă, care e întocmită cu *plat*, *masă*, *lavă*, *paturi*; *blidar*, *păcel* (*pățicel*), *cuiere*, *icoane*, *ogîndă*, *tiere*, *blide*, *cânceaună*, *haine de pat*, *culme*,

ceas ș. a. Casa dinainte e împodobită mai frumos, cu lucruri de cari am pomenit la tîndă. Acolo se mai ține lada cu schimburile, țesăturile de pânză și de lână ș. a. La acestea cuptorul de pîne este așezat în o *cușnă* la fundul tinzii. În case peste tot se ține mare curățenie. Ciasul, în cea mai mare parte a caselor se poate lua ca o dovadă de civilizație, asemenea și ținerea în mai mare curățenie și mai împodobită a unei odăi, anume a celei dinainte, în cari multe familii nu locuiesc. Ca semn de înaintare se poate socoti și împregiurarea, că foarte multe femei știu pregăti bucate gustoase, pe care le poate mânca ori-cine; apoi întrebuintarea furcuței ș. a.

Casele mai noue au și o *cămară* așezată de o parte a privarului; ușa acestuia e nemijlocit lîngă ușa tinzii. În *cămară* se ține de *dulcele* (carne, slănină, brînză ș. a.) și alte lucruri de trebuință.

În pivniță se păstrează: curechiul pus la înăcrit, legumile, vinul, bucatele în grăunțe, pânea, vasele de lemn ș. a.

Casele aproape toate au *podile* de scânduri; multe din cele mai noue au și plafon (tavan).

Zidirile economice sînt întocmite astfel, că sub același coperiș se adăpostesc: *grajdul* de o parte, *șura* în mijloc și *lăturoaia* de altă parte; ear' în partea dîndereț *pivnicarul* (chimnicarul, plevnicar).

Între casă și șură de obicei e *șopul* și lîngă el *cotețul*.

Eșitori sînt de tot puține.

În multe curți sînt și fîntăni, măcar că două rîuri și un canal cu cea mai limpede și bună apă trec prin comună; ear' *Rîul-Săcelului* (Sățicelului) atinge comuna.

Numărul locuitorilor din o casă e foarte deosebit: dela 2—3 în sus până la 10; ca termin mijlociu se poate socoti numărul de 5.

3. Casele erariale (împărătești) și înființarea graniței.

Orlatul, avînd un trecut istoric și însemnat și din alte puncte de vedere, țin a fi de lipsă să schițez la acest loc măcar unele din momentele mai de căpetenie ale acestui trecut, de care poporul de aici este legat prin dulci și falnice amintiri.

În timp mai bine de 400 ani, Turcii au fost groaza creștinilor din Europa, și îndeosebi a Ardealului, Bănătuului, Ungariei și României, pe care ei pusese de mult ghiara, și timp îndelungat le-au ținut în stăpînire, storcînd tribut (dare) în bani și în sînge; ear' de cîteori cercau să se elibereze, încau în sînge pe locuitorii lor, cu zecile și sutele de mii duceau în robie și cu oamenii dimpreună tot ce avea țeara mai bun.

Împărăteasa *Maria Terezia*, în anul 1763, adecă acum 131 de ani, ca să pună stavilă intrării Turcilor în împărăția sa, și din alte pricinii, a înființat regimente de grănițeri, începînd dela *Marea-Adriatică* și până la *Năsăud*, prin urmare pe întreagă linia unde împărăția sa se mărgina cu cea turcească. (Va urma.)